Tidnngen scen & FILM
NR: 4-2021

Samling i tv-branschen för bättre arbetsvillkor
Maskdesignern Jessica har döden i fokus
Operasång är som extremsport

Teater om hederskultur i Södertälje blir film

Särskilda satsningar krävs för att bevara kompetens i branschen

På en presskonferens i slutet av maj fick vi veta hur regeringens plan för att avveckla restriktionerna ser ut. Om allt går som planerat ska restriktionerna vara borta i september.

När vi går in i den blomstrande tiden och med en ljusning i sikte vill man helst lägga det gångna året bakom sig, men vi har dragit många lärdomar som inte får glömmas bort. Regeringen har låtit kultursektorn och idrotten bära en stor del av samhällets nedstängning. Restriktionerna har varit godtyckliga och generella vilket lett till obegripliga skillnader och irritation när verksamheter som inte nås av förordningen har kunnat köra på som vanligt. Kulturen stängde först och öppnar sist. Därför är det motiverat med särskilda stöd till kultursektorn under pandemin och inför återstarten samt att de ligger kvar även efter det att restriktionerna har hävts.

I ett globalt perspektiv har Sverige klarat sig relativt bra, men det finns inget land som klarat att möta behoven från kulturlivet under pandemin. Inte heller Sverige. Överallt har det varit en kris för jämlikheten där de med svagast skydd drabbats hårdast. Unesco:s initiativ ResiliArt har tillkommit för att stötta artister och för att säkra en mångfald av kulturyttringar efter covid-19. Deras rapport visar på konsekvenserna av otrygga arbetsvillkor, hur kvinnor drabbas hårdare än män och hur underrepresenterade grupper får stå tillbaka. De som betalat det högsta priset är frilansarna. Vare sig de är visstidsanställda eller egenföretagare saknar de en jämlik tillgång till trygghetssystemen. I Sverige har kultur- och mediasektorn gjort sig beroende av frilansare, utan att trygghetssystemen utvecklats till att möta deras behov.

Just nu tittar vi extra på tv-branschen. Kanalerna presenterar alltför låga budgetar för att bolagen ska kunna erbjuda hållbara arbetsvillkor. Medarbetare pressas till sitt yttersta mot ersättning under avtalens minimilöner, ofta utan övertidsersättning. Scen & Film kallar producenterna till rundabordssamtal i juni för att höra hur de avser förbättra arbetsvillkoren för tv-arbetarna. En bra början är att teckna kollektivavtal.

Att så många arbetsgivare inom scenkonsten överlevt utan att behöva göra uppsägningar kopplade till pandemin, är för att de kunnat spela på frilansdragspelet. Utan att behöva förhandla med facket kan de minska sin personalstyrka vid behov. För att kompensera för detta har vi byggt upp scenkonstallianserna, men systemet förutsätter också att arbetsgivarna tar sitt ansvar för frilansarna. Det är viktigt nu att de som stått utanför arbetsmarknaden under pandemin snabbt kommer i arbete för att vi inte ska förlora viktig kompetens inom våra yrken. Det kommer att behövas särskilda satsningar på dem som de senaste åren examinerats från de konstnärliga högskolorna. De första åren efter avslutad utbildning är avgörande för etableringen på arbetsmarknaden.

Vi behöver reformer för en jämlik och tillgänglig arbetsmarknad där olika anlitandeformer kan samexistera och där du som frilansare kan planera ditt liv och känna tillförsikt oavsett om du är anställd eller egenföretagare. Vi behöver en a-kassa och en sjukförsäkring som kan erbjuda effektiva och förutsägbara stöd även för frilansare. Det ska vara enkelt och självklart för arbetsgivare att anställa den som vill vara anställd i stället för att de ska runda sitt arbetsgivaransvar genom att lägga ut arbetet på uppdrag.

Jag vill särskilt tacka alla förtroendevalda och våra anställda som under hela pandemin fortsatt utföra det som varit planerat samtidigt som ni hanterat konsekvenserna av pandemin och stöttat våra medlemmar. Jag önskar er alla en riktigt skön och vilsam sommar, och en höst som bjuder på en mer angenäm arbetsbörda och mycket publik.

SIMON NORRTHON
ORDFÖRANDE

Sören Vilks

PÅ OMSLAGET: **UR TÄLJES BLIVANDE BRUD**
FOTO: **PÄRLAN WALLEFELT**

scen & film gör fördjupande reportage och intervjuer med personer verksamma inom scen- och filmområdet. Tidningen bevakar aktuella frågor av facklig, konstnärlig, kultur- och arbetsmarknadspolitisk natur.

Fackförbundet Scen & Films tidning

Utkommer med sju nummer per år och sänds utan särskild beställning kostnadsfritt till Scen och Films medlemmar.
Prenumerationspris: 350 kronor/år.

Ansvarig utgivare: **Mika Romanus.** Chefredaktör: **Magdalena Boman.**
Layout: **Magdalena Boman.**
Återkommande medarbetare: **Gertrud Dahlberg, Ylva Lagercrantz Spindler, Gert Lundstedt, Peter Rehnfeldt.**
Redaktionskommitté: **Jörgen Bergmark, Franz Edward Cedrins, Måns Clausen, Petter Eriksson, Eleonor Fahlén, Bengt Fröderberg, Mikael Horned, Minna Krook, Aleksa Lundberg, Mika Romanus.**

Postadress: Scen och Film, Box 127 10, 112 94 Stockholm.
e-post: magdalena@mboman.se,
webbsida: www.scenfilm.se
Besöksadress: Kaplansbacken 2A.
Telefon: 08-441 13 00. Fax: 08-653 95 07. Redaktion: 070-664 55 59.
Annonser: **SB-Media AB,** Anders Jeppsson Tel: 08-545 160 76.
e-post: anders@sb-media.se
Tryck: **DanagårdLitho,** Ödeshög 2021.
Repro: **Cicero Tryck och media.**
ISSN 2001-5518
Scen & film är medlem i Sveriges Tidskrifter
Pdf på tidningen finns på Tidningen Scen & films hemsida: Scenfilm.se

PRODUCERAD MED 100% UPPRINGSMÄRKT FÖRNYBAR EL
Tryck: DanagårdLitho, 2020
SVERIGES TIDSKRIFTER

Innehåll nr 4-2021

4 MÅNADENS BILD
Regissör och skådespelare: Eva Gröndahl.

6 FORTSATT OVISST BLAND BIOGRAFANSTÄLLDA
Risk för att färre anställda måste göra mer, då många är permitterade.

10 INTERVJU: JOSETTE BUSHELL-MINGO
Josette knyter band mellan London och Stockholm.

14 TV-BRANSCHEN SAMLAS FÖR BÄTTRE ARBETSVILLKOR
Scen & Film kallar till samtal om låga budgetar och ohållbara arbetsvillkor.

18 TEATER AV LIVET BITCH! BLIR FILM
Ny manusbearbetning om oskulder, homosexuella och heder i Södertälje.

26 NYTT KULTURHUS HOTAR KVÄVA VÄSTERBOTTENSTEATERN
Efter 15 års planering råder fortsatt ovisshet om samarbetet med Sara.

29 KRÖNIKA: ROBERT HANNOUSCH
Vill du identifiera dig med mig?

30 TEORI & PRAKTIK: TENOREN JOEL ANNMO
Höga toner i operakonsten kan liknas vid en extremsport.

Nästa nummer kommer den 22 september
Presstopp den 3 september

10 Josette Bushell-Mingo. Foto: Micke Lundström.

14 Ur *Paradise Hotell* Foto: Patricia Recourt/Viaplay.

18 Ur Täljes blivande brud. Foto: Livet Bitch! Scenkonst.

30 Ur föreställningen *Dracula* på Kungliga Operan.
På bild: Lars Bethke och Joel Annmo. Foto: Carl Thorborg.

Övriga bilder i tidningen: Sid 24: Vanja Engström, sid 29: Anna Thors,
baksida: Mats Bäcker, Sören Vilks, Isabell N Wedin, Lia Jacobi, Klara G.
ill: Julia Szulc, collage: Anna Gunneström.

Hyllning till konsten att lyss

Stockholms stadsteater

Namn: Eva Gröndahl.
Ålder: 72 år.
Yrke: Regissör/skådespelare.
Det bästa med ditt yrke: Första publikmötet när kollektivet på scen kommunicerar med en förhöjd livskänsla och publiken känner sig mer levande när de går ut än när de går in.
Aktuell i: Filmroll i kortfilmen *I ditt hjärta* i regi av Sarah Runa samt regisserar pjäsen *Begrav mitt hjärta vid Udtjajaure* som har premiär på Giron Sámi teáther den 29 september.
Kulturupplevelse som inspirerar: Livet, rytm, rörelse – även i orden och stillheten, natur, musik och bild. Allt hänger ihop.

Det är i slutet på 30-talet. Den lilla pojken till vänster kallas för Udtja Lasse, som på samiska betyder Lilla Lasse. Hans pappa och mamma flyttade till Varjisträsk inom Udtja samebys område för att Lasses pappa hade i uppdrag att bygga en stuga till skogvaktaren. Hans mamma och moster Inga, som står i mitten, öppnade en bakbod dit folk kom och köpte bröd. Denna dag kommer farbror Labba till deras hus. Det ser ut som om han överlämnar en renfäll.

– Jag tror att samen i bilden kallades för Lallo och han var blind. Han tog sig fram på stigarna genom att lyssna till vattenströmmarna och genom att känna in lutningen på marken. Han hade helt enkelt en stort öra, säger Eva Gröndahl.

Lasses mamma Karin, som skrev dagbok, berättar i den om hur mycket hon hade lärt sig av Lallo – att själv lyssna till naturen.

Bara Lallo tittar rakt in i kameran, trots att han är blind. Och Inga, i sin fina klänning, kanske överlämnar bullar och bröd till Lallo i gengäld.

– Lars familj kom ju från Sverige och klev in i en kultur, där de var i minoritet. Lars, som själv skrivit flera böcker, har berättat hur han som barn ofta kände sig ensam när de samiska kamraterna drog till Nordnorge med renarna på sommarbete. Han längtade ivrigt efter att få höra slädarna igen och att få leka med sina vänner.

Lilla Lars blev så småningom en erkänd internationell medlare. Bland annat arbetade han som medlare under Balkankriget. Ett av hans sista uppdrag var att medla i konflikten mellan Sverige och Norge om renarnas sommarbete. Han anställdes av den svenska regeringen för att lösa problemet med att svenska renar inte längre fick gå på sommarbetet i Norge.

– För mig är bilden en hyllning till Lars Norbergs långa livsgärning. Han hade också ett stort öra, säger Eva Gröndahl.

MAGDALENA BOMAN

sna

Privat

Ovisst för biografanställda

Biograferna i Sverige har öppnat igen. Men osäkerheten är stor bland dem som jobbar i salongerna. Återvänder biopubliken och hur kommer bemanningen att se ut?

Sedan i juni kan landets biografer ta in 50 personer som mest i sina salonger. Den stora biografkedjan Filmstaden har öppnat 35 av sina biografer, efter att de varit helt stängda. Flera andra biografer som varit öppna under pandemin, kan nu öka både publikantalet och filmutbudet. Men för de biografanställda är arbetssituationen framöver oviss.

– Det finns en oro för att många som tidigare arbetat på biograferna inte kommer tillbaka. De flesta har nog inte bara suttit och väntat på en öppning, utan sökt sig vidare till utbildning eller annat jobb, säger Lars Carlberg, regionalt skyddsombud på bioområdet.

Med ett tidsperspektiv på biografyrket sedan 1972 har han följt utvecklingen i filmbranschen. Sedan länge har omkring 80 procent av alla som jobbar på landets biografer varit timanställda. En liten kärna har heltids- eller deltidstjänster.

– Många har blivit permitterade i och med pandemin. Det är inte bara anställda som är osäkra på hur återstarten kommer att fungera, utan också ägarna som har tvingats följa snabba ändringar i direktiven, säger Lars Carlberg.

Risken finns att de anställda blir färre i antal och får mer att göra. Arbetsuppgifter som varit uppdelade mellan olika yrken har med tiden slagits samman till att ”alla ska kunna utföra allt”, från att sköta teknik och biljetter till försäljning, städning och hålla koll på säkerheten.

– Det är inte bra om de större kedjorna ökar tempot ytterligare eller om små biografägare börjar införa ensamarbete, säger Lars Carlberg.

Under många år har han sett svängningarna i biografernas publiktillströmning. Bland annat en rejäl nedgång när video- och dvd-utbudet drog ned antalet besökare under 80- och 90-talet. Idag är det strömningstjänsterna, vid sidan av pandemin, som är den största utmaningen för landets biografer.

– Jag tror ändå att publiken kommer att hitta tillbaka igen. Framför allt de som vill se smalare filmer som har vunnit utmärkelser på Sundancefestivalen eller i Cannes. Storfilmen kan däremot få det svårare, säger Lars Carlberg.

Det närmaste halvåret blir avgörande för de mer än 200 medlemmarna i fackförbundet Scen & Films biografavdelning, men också om biograferna kommer att överleva när det är nästan exakt 100 år sedan landets första biosalong öppnades.

PETER REHNFELDT

Fråga i förra numret:
Har brist på barnomsorg fått dig att tacka nej till jobb?

Har du fått upphovsrättspengar?

*Svara **Ja** eller **Nej** på: www.teaterforbundet.se eller www.scenfilm.se*

BAROMETERN

Har du fått upphovsrättspengar?

”Ja, men jag kan ha missat att ta ut ersättning specifikt för koreografin”

Anna Vnuk, koreograf, regissör:

– Ja det har jag fått, jag har gått på våra avtal. Men det kan hända att jag varit lite slarvig när jag både regisserar och koreograferar. Jag borde kanske ha skrivit två kontrakt då. Jag har en bra agent som förhandlar fram ett arvode åt mig. Det blir en totalsumma beroende på vad som är rimligt för storleken på arbetet samt produktionens förutsättningar! I vissa produktioner får jag bra arvode och en avtalad summa per spelad föreställning. Och ibland gör man tre funktioner för halva lönen! Det är vilda västern, trots att jag har jobbat med det här i 27 år.

”Nej, jag har aldrig fått upphovsrätt på scenkonstsidan”

Manuel Cubas, regissör:

– Nej, det har jag inte fått. Scenkonstsidan är knepig. Det är svårt att ställa frågor kring den specifikt. Jag har aldrig fått någon upphovsrätt, varken hos institutioner eller bland fria aktörer. Inte ens hos public service. Jag har fått ersättning för repriser, men inte upphovsrätt. Det finns ingen kultur att diskutera upphovsrätt på scenkonstsidan. Filmsidan däremot är annorlunda. Det är viktigt att förbundet jobbar med dessa frågor.

”Ja, men som kompositör måste du sköta förhandlingarna själv”

Franz Edvard Cedrins, ljuddesigner och kompositör:

– Ja, det har jag. Men när jag var yngre visste jag inte riktigt vad framförandeersättning var för något. Som kompositör av nyskriven musik i just scenkonstsammanhang är det viktigt att du uppmärksammar din rätt till upphovsrättsersättning. Stim bevakar inte beställningsverk för scen och teater. Det är något du själv förhandlar om utöver ditt arvode och glöms ofta lätt bort bland producenter och andra beställare.

Publikrestriktionerna lättar

Nu har scenkonsten börjat ta emot en större publik. Landets scener blir levande igen. Men viss försiktighet behövs för att inte jubla för högt – eller för tidigt.

”Vi börjar nu skymta början på slutet”, sa statsminister Stefan Löfven när han meddelade att coronarestriktionerna ska tas bort i fem steg under sommaren och hösten.

Det är ett efterlängtat besked för alla i kultursektorn som stått i startgroparna för att kunna börja arbeta igen. Sommarens uppsättning av Shakespeare i Vadstena är ett av alla arrangemang som nu lagt in en ny växel. Reaktionerna på regeringens besked har inte låtit vänta på sig.

– En grupp som brukar komma till våra föreställningar har redan hört av sig och bokat. De var överlyckliga för att äntligen kunna komma hit efter en utdragen väntan, berättar Pontus Plaenge, konstnärlig ledare på Shakespearefabriken.

Hittills har ensemblen laborerat med sex olika scenarier inför sommarens uppsättning av *Vintersagan*. Nu kan de rikta in sig på att genomföra en hel säsong från den tredje juli till sjunde augusti.

– Det är jätteroligt att få möta publiken igen. Det finns ett uppdämt behov som är påtagligt. Men vi måste vara väl förberedda på nya rutiner. Bland annat kommer logistiken med publiken att se annorlunda ut, säger Pontus Plaenge.

In- och utpassering, placering och att hålla avstånd är bara några delar som ska förberedas, liksom servering med mindre utbud, inpackning och beställning utan köbildning.

– Beskedet från regeringen var väldigt efterlängtat för att kunna planera den närmaste framtiden, framför allt för alla sommarteatrar. Men jag hade helst sett att begränsningarna utgår från scenernas storlek och möjligheterna att ta emot en publik, istället för ett fast publikantal. Dessutom är fyra månaders tidsperspektiv ganska långt. Det visar att vi vant oss vid restriktionerna, trots att landets scener sedan länge presenterat en minimering av risker, säger Simon Norrthon, ordförande i fackförbundet Scen & Film.

Återöppningen som presenterats av regeringen kommer att ske i fyra steg. De fortgår så länge smittspridningen och trycket på sjukvården hålls nere. Samtidigt måste andelen vaccinerade fortsätta att öka.

PETER REHNFELDT

Sverige öppnar i fem steg

- Steg 1: Den 1 juni fick teatrar och biografer ha en sittande publik om 50 personer inomhus. Filmstaden öppnade 35 av sina biografer.
- Steg 2: Den 1 juli får 300 personer vistas inomhus, på anvisade sittplatser. Utomhus tillåts en publik på 600 personer utan sittplats samt 3000 med sittplats.
- Steg 3: Den 15 juli upphör regleringen med ett visst antal kvadratmeter per person inomhus och utomhus, även om trängsel fortsatt ska undvikas.
- Steg 4: Den 1 september planeras publikbegränsningarna tas bort helt för allmänna sammankomster och offentliga tillställningar.
- Steg 5: Övriga restriktioner med anledning av covid-19 tas bort helt. Inget datum är satt.

Risk att stödpengar kan krävas tillbaka

En krock mellan två av regeringens stödåtgärder har skapat extra oro bland verksamma i kultursektorn. Risken finns att stödpengar måste betalas tillbaka på grund av snåriga regler.

Många kulturverksamheter har fått kraftigt minskad omsättning till följd av coronapandemin.

Därför har regeringen infört ett omställningsstöd som tilldelas av Skatteverket.

Samtidigt fördelar Kulturrådet ett flertal krisstöd till kulturlivet för att minska effekterna av pandemin.

– Det har framkommit att de här två stöden inte fungerar med varandra. Jag har varit i kontakt med arrangörer och egenföretagare på tekniksidan som riskerar att bli återbetalningsskyldiga på grund av bristande kommunikation mellan myndigheterna, säger Simon Norrthon, ordförande i fackförbundet Scen & Film.

Problemet är att omställningsstöd från Skatteverket bara kan tilldelas den som ansökt om krisstöd från Kulturrådet.

Men om Kulturrådet beviljat stöd för verksamhetens fasta kostnader – hur mycket eller lite det än är – går det inte att få något omställningsstöd alls från Skatteverket.

– Fackförbundet Scen & Film har lyft fram risken för att den här förvirringen kring stöden skulle kunna uppstå. Det är komplicerade regler som tagits fram på kort tid. Men att de nu slår mot verksamheter som hamnat i en pressad situation är givetvis inte bra. Det är fortfarande svårt att förstå hur stöden samverkar vilket skapar stor oro för hur utfallet ska bli för den enskilde, säger Simon Norrthon.

Skatteverket har meddelat att de arbetar för att hitta en lösning för att stöden ska bli tydligare och fungera bättre ihop. Regeringen har samtidigt föreslagit att omställningsstödet utökas med nya perioder och att stödet till särskilt drabbade verksamheter förlängs.

Beslut väntas komma i juni eller juli.

PETER REHNFELDT

Manual för arbetstider vid filminspelningar att vänta

Reglerna för arbetstider vid filminspelningar väcker allt oftare frågor.

Därför tas nu en ny vägledning fram av fackförbundet Scen & Film och Medieföretagen. Den ger exempel och förklaringar som ska underlätta för alla som jobbar med film.

För den som arbetar med film är det inte lätt att ha full koll på vilka regler som gäller för veckovila, raster, måltidsuppehåll, otillåten arbetsmängd, femtimmarsregeln med mera. Inte ens genom att läsa igenom avtal och paragrafer, som kan vara svåra att tolka.

– Frågor kring arbetstider vid inspelningar har förekommit länge. Men de senaste åren har osäkerheten blivit större. Inte bara bland Scen & Films medlemmar, utan även hos arbetsgivare som är med i Medieföretagen, berättar Eleonor Fahlén, regionalt skyddsombud.

Reglerna för arbetstider ändrades i kollektivavtalet för film, tv och video 2017. Det gjorde att både fack och arbetsgivare lade märke till att avtalet misstolkades i större utsträckning.

För att förtydliga vad som gäller tillsattes en arbetsgrupp där Eleonor Fahlén, Madeleine Wagemyr, förhandlingschef på Scen & Film och tre representanter från Medieföretagen ingår.

Tillsammans tar de nu fram det dokument som visar hur arbetstidsreglerna fungerar praktiskt.

– Det här löser inte alla frågor som uppstår, men det är ett steg för att underlätta tolkningen av reglerna, oavsett om du arbetar med schemaläggning eller berörs av arbetstiderna i en produktion, säger Eleonor Fahlén.

Den nya manualen ska bli klar i juni och kommer att finnas tillgänglig för alla medlemmar i Scen & Film och i Medieföretagen via webbplatser, utskick och nyhetsbrev.

– Förhoppningsvis kommer många kunna använda vägledningen vid sidan om att diskutera och resonera kring de här frågorna, säger Eleonor Fahlén.

PETER REHNFELDT

HALLÅ DÄR...

Koreografer behöver stärka sin yrkesroll

Hallå där Fanny Kivimäki, som har varit med och startat en ny undergrupp för koreografer inom dansavdelningen i fackförbundet Scen & Film. Varför har ni gjort det?

– Under många år har det framkommit att vi koreografer behöver stöd och hjälp när det gäller upphovsrätt och andra frågor. Men det har många gånger varit svårt veta vart vi ska vända oss för att få svar. För tre år sedan började jag, Linda Forsman och Benedikte Esperi besöka dansfestivaler och biennaler runt om i landet för att ha workshops och samla in frågeställningar som våra kollegor vill ha hjälp med. Det resulterade i ett stort dokument och vi insåg att vi behövde göra något mer. Vi upptäckte ett enormt behov.

Vilka är de viktigaste frågorna?

– Det är många frågor om upphovsrätt, arbetsmiljö, avtal och arvoden. Nu är vi en arbetsgrupp på fem personer och har nyligen inlett ett samarbete om upphovsrätt med fackförbundet Scen & Films jurister vilket är jättespännande. För min egen del har jag flera gånger undrat över värdet på min koreografi när jag samarbetar med andra konstnärer. Till exempelvis vad händer med upphovsrätten om jag gör koreografi som inslag i en konstfilm som visas på en offentlig plats i flera år? Vi behöver stöd och riktlinjer i den typen av frågor.

Hur kommer det sig att ni inte har grundat en egen avdelning?

– Många av oss arbetar både som ko- reografer och dansare. Det föll sig naturligt att till en början vara en underavdelning för att kunna samarbeta och bolla frågor mellan oss. Vi behöver en egen underavdelning eftersom koreografer är ett multiyrke som innefattar många fler roller än att enbart koreografera. Sen vet ju ingen hur vi kommer att organisera oss i framtiden, allt är ju nytt. Målet just nu är att koroegrafernas specifika frågor får uppmärksamhet. Förhoppningsvis leder det till att vi stärker vår yrkesroll och att koreografer får mer kredd.

Vad händer härnäst?

– Vi kommer snart att bjuda in alla i dansavdelningen till ett medlemsmöte för att informera och också för att bjuda in fler personer att delta i vår arbetsgrupp. Det känns både historiskt och underbart att det äntligen händer något.

GERTRUD DAHLBERG

Richard vann kontraktstvist med fri grupp

Teaterprojektet som skådespelaren Richard Forsgren gick in i januari 2020 blev inte som någon önskat.

Orsaken var coronapandemin, men dessutom skrevs det inte heller några skriftliga avtal.

Det ledde till en rättsprocess där Richard nu vunnit i Arbetsdomstolen.

Matilda Rahm

– Frilansare måste alltid se till att ha skriftliga kontrakt på sina jobb, annars blir det lätt problem, säger Richard Forsgren.

I förra numret av Scen & film läste Richard Forsgren om en person som fått ersättning efter en arbetstvist gentemot en kommun.

– Jag har liknande erfarenheter, med den skillnaden att motparten var en fri teatergrupp, berättar han.

Richard Forsgren har varit verksam som skådespelare på scener, filmer och i tv-serier i 20 år. Teaterprojektet som startade 2020 gjorde en faktor synlig som de allra flesta kulturarbetare vet är viktig, men som ändå förbises ibland.

– Något avtal skrevs aldrig. Vi var tre väl etablerade skådespelare som tyckte det var okej att arbeta för en låg ersättning. Några valde att fakturera medan jag kom överens om att jag skulle få lön som anställd, berättar Richard Forsgren.

När coronapandemin slog till kunde de planerade föreställningarna inte spelas. Då gick det inte heller att enas om ersättningen för de repetitioner som genomförts. Ord stod mot ord om vad som muntligen överenskommits.

– Det finns röster som hävdat att konflikter av detta slag bör tystas ner, då det kan ”skada frigrupps-Sverige”, en hållning jag menar är absurd. I samband med metoo förbannades tystnadskultur, och oegentligheter skulle upp på bordet. Samma sak gäller här, vill jag påstå, säger Richard Forsgren.

Syftet med att berätta om konflikten är inte att peka ut någon, snarare att understryka hur viktigt det är att som frilans se till att skriva avtal. Men också att det går att få rätt, trots osäkra förutsättningar.

I detta fall kontaktades fackförbundet Scen & Film, som med juridiskt stöd lämnade in en stämning till tingsrätten. Rätten slog fast att teaterns uppfattning var korrekt, att det aldrig handlat om någon anställning, utan om ett uppdragsavtal.

Fackförbundet överklagade domen och fick prövningstillstånd i Arbetsdomstolen. Det är inte är vanligt, men anses som viktigt för att hitta vägledande rättsfall.

I mars 2021 kom den slutgiltiga domen och tingsrättens slutsats ändrades. Richard Forsgren betraktades som arbetstagare och får lön för sitt arbete.

– Teaterns uppfattning att han varit uppdragstagare godkändes därmed inte, kommenterar David Grepo, jurist på fackförbundet Scen & Film, som är nöjd med utfallet och att målet kunde avgöras relativt snabbt.

Richard Forsgren har fortsatt jobba trots pandemin och är snart aktuell i roller på Stadsteatern och Playhouse Teater i Stockholm, vid sidan av undervisning på Calle Flygare teaterskola.

– Än en gång vill jag ge uppmaningen till alla frilansare därute att alltid skriva kontrakt, säger han.

PETER REHNFELDT

Josette lämnar SKH för toppjobb i London

Efter sommaren blir skådespelaren och regissören Josette Bushell-Mingo rektor för Royal Central School of Speech and Drama i London.

Därmed lämnar hon sitt uppdrag som prefekt vid Stockholms konstnärliga högskola (SKH), men ser möjligheter för spännande samarbeten över landsgränserna.

Det är aldrig lätt att lämna ett sammanhang som man värdesätter. Så beskriver Josette Bushell-Mingo känslorna inför att lämna tjänsten i Sverige, för att knyta ihop säcken i hemstaden London.

– I London har jag en chans att fortsätta expandera idéer och ta med mig en fantastisk erfarenhet, säger hon.

Vilken prägel skulle du säga att du har satt på skolan här?

– Vi har tagit fram en ny kandidatutbildning, en historisk första masterutbildning för skådespeleri och expanderat studentgruppen på kandidatprogrammet. Vårt mimprogram har fått internationell prägel och hålls nu på engelska. Jag ser också fram emot hur våra forskningsstudenter kommer att fördjupa SKH:s arbete med inkludering.

Redan innan Bushell-Mingo tilldelades tjänsten på Royal Central School of Speech and Drama samarbetade hon med skolan, vars lärare bjudits in för att undervisa på SKH.

– Ita O´Brien har föreläst om intimitetsarbete och Joshua Abrahams har pratat om det judiska perspektivet i *Angels in America*, till exempel. Är det något corona bidragit med så är det digitala lösningar. De bästa pedagogerna i världen kan nu på ett enkelt sätt föreläsa och undervisa mellan skolorna i och med teknologin. Jag har också inspirerats av SKH:s tidigare arbete med skådespelarutbildningen för teckenspråkiga och hoppas att skolan i London kan göra en liknande satsning.

Det låter som att Sverige och England har att lära av varandra?

– Exakt. Studenter från båda skolorna kan med fördel gäststudera hos varandra. Royal Centrals bibliotek kommer att besöka vårt bibliotek och vice versa. Ett fint exempel är också att en lärare från Central ska undervisa på vårt nya masterprogram. Det blir som att två länder jag älskar, Sverige och England, kommer tillsammans på en gemensam plattform.

Bushell-Mingo har länge varit en aktiv röst i debatten om mångfald och inkludering och för tre år sedan grundade hon National black theatre of Sweden, vars syfte är ”att skapa ett utrymme där vi kan uppmärksamma och hylla teater från Afrika och den afrikanska diasporan”.

Initiativet har engagerat svarta konstnärer och dramatiker från hela landet och har hittills huserat på Kulturhuset Stadsteatern i Vällingby. Till hösten flyttar delar av verksamheten in till Stockholms innerstad och nationalscenen Dramaten.

– Det är ett stort steg för oss alla. Det här klivet är verkligen en produkt av förändringarna som nu sker, vilket är ett resultat av arbetet som Tryck, Afrosvenskarnas riksförbund, Black lives matter Sweden, bland andra, länge har drivit.

Josette Bushell-Mingo lämnar inte svenskt teaterliv helt och hållet. Redan till hösten är hon aktuell som regissör för Katori Halls pjäs *Bergets topp*, om Martin Luther Kings sista kväll, på Dramatens scen Målarsalen.

– Drömscenariot är att National black theatre of Sweden ska fortsätta växa och bli ännu större de närmaste åren. Möjligheterna är många. Vi vill föra in afrodramatiken och se till att den verkligen blir använd, förhoppningsvis på många scener framöver. Tack till alla som varit en del av den här resan.

Det känns som att du har någonting på gång hela tiden. När vilar du?

– Jag vilar nu med dig, säger Josette med lätthet i rösten. Med min familj på långa sommarsemestrar. Jag tittar upp på stjärnorna eller solen och vilar när jag ser dem. Jag vilar när jag gör de saker jag älskar.

ALEKSA LUNDBERG

Micke Lundström

Riksteatern betalar för digital teater

Scenkonst som visas på nätet ger på nytt betalt till de medverkande efter coronakrisen. I alla fall på Riksteatern där fack och arbetsgivare kommit överens om hur ersättningarna ska se ut framöver.

Ett viktigt steg har tagits på Riksteatern för att komma bort från coronakrisens tillfälliga arbetsvillkor. Upphovspersoner och medverkande får sedan april åter ersättning för sitt jobb när teaterns uppsättningar visas digitalt.

– Vi var överens om att hitta en lösning och har haft en bra dialog om de nya villkoren som nu prövas fram till september, säger Charly Wassberg Borbos, verksamhetsutvecklare som förhandlat med Riksteatern.

Bakgrunden är de krisavtal som tecknades mellan fackförbundet Scen & Film och Svensk scenkonst i mars 2020. Avtalen gjorde det möjligt att visa föreställningar på hemsidor, playtjänster och streamingtjänster utan ersättning till dem som medverkade. Syftet var att minska negativa följder av coronapandemin. Men nu sker en förändring på många teatrar och andra scener där man tar fram lokala avtal.

– På Riksteatern kom vi fram till att ersättning ska vara en fast summa månadsvis till dem som står för innehållet när en föreställning finns upplagd på Riksteaterns webbplats. Det är en mer överskådlig lösning än tidigare, då det var olika procentsatser som skulle beräknas per år, säger Charly Wassberg Borbos.

Ersättningarna gäller utanför den tid som en föreställning spelas eller är på turné. Dessutom utgår en extra så kallad succéersättning om visningarna på nätet blir mer än fyra gånger fler än vad som beräknats i det redan satta publikmålet för respektive turné.

– Än så länge är det svårt att dra några slutsatser om hur stor del av publiken som väljer att ta del av Riksteaterns utbud digitalt. Överenskommelsen vi har idag kommer att omförhandlas innan den går ut den 30 september. Då vet vi troligtvis mer om hur hösten ser ut för alla oss som jobbar med scenkonst, säger Charly Wassberg Borbos.

Om publiken kommer tillbaka på samma sätt som tidigare återstår att se, liksom hur stort intresset är för scenkonst som visas digitalt kommer att vara framöver.

– En sak är säker, många inom Riksteatern längtar efter att få träffa kollegor och jobba ihop igen och möta en publik på samma sätt som tidigare. Men intresset för digitala föreställningar kan ha blivit större. Det kan betyda vissa förändringar framöver, säger Charly Wassberg Borbos.

PETER REHNFELDT

Charlotte ny jurist på kansliet

Charlotte Wildig är sedan i början av maj ny jurist på fackförbundet Scen & Films Rättighetsbolag. Hon ser fram mot att djupdyka i kulturvärlden och att stärka rätten till ersättning i en bransch som förändras snabbt.

Gratulerar till nya jobbet! Hur kommer det sig att du sökte dig till Scen & Film?

– Jag har länge varit intresserad av upphovsrättsliga frågor och tycker att kulturbranschen är spännande. Jag sökte mig till Scen & Film eftersom jag bedömde att jag skulle få möjlighet att arbeta med de frågor som ligger mig närmast och vara med och påverka utvecklingen i en spännande bransch som alltid är i rörelse.

Vad har du arbetat med tidigare?

– Jag kommer närmast från advokatbyrån DLA Piper Sweden. Dessförinnan var jag tingsnotarie på Stockholms tingsrätt och innan det arbetade jag på advokatbyrån Danowsky & Partners.

Vad kan du använda för kunskaper från tidigare jobb?

– Under min tid på advokatbyrå har jag arbetat en hel del med media- och immaterialrätt. Jag har även god erfarenhet av rådgivning och förhandling vilket jag tror kommer att vara till god hjälp i min roll som jurist på Rättighetsbolaget och Scen & Film.

Vilka frågor engagerar dig mest?

– Jag tycker att det är spännande att få arbeta med att värna om upphovspersoners rätt till sitt arbete och att bidra till en positiv utveckling på marknaden.

Något som är extra intressant inom upphovsrätt just nu?

– DSM-direktivets implementering i Sverige och hur det kommer att påverka upphovspersoners rätt och möjlighet att få ersättning för sina prestationer i den digitala miljön.

Vad känns roligast med tjänsten?

– Jag tycker att det känns otroligt roligt att få djupdyka i kulturvärlden och arbeta nära intressanta och kunniga personer.

PETER REHNFELDT

EU:s direktiv om upphovsrätt kommer att börja gälla i Sverige nästa år. Det nya regelverket förbereds av en expertgrupp. Förhoppningsvis leder det till klara förbättringar.

Hopp om stärkt upphovsrätt

Det finns goda förhoppningar om att rätten till ersättning stärks när EU:s direktiv om upphovsrätt införs i Sverige.

Direktivet gäller verk som sprids digitalt och berör många medlemmar i fackförbundet Scen & Film men också andra kulturskapare och upphovspersoner. Än så länge förbereds de nya reglerna av justitiedepartementet. En särskild utredning har startats för att se över dels frågan om former för ersättningar, dels frågan om tvistelösning på upphovsrättsområdet.

– Till sin hjälp i arbetet kommer utredaren att ha en expertgrupp med representanter från Klys, Stim, Sami och Copyswede. De ska ge utredningen stöd i form av kunskap och praktiska erfarenheter, berättar Ulrica Källén, verksamhetsledare på Klys.

Den första frågan som nu ska utredas handlar om hur ersättningar till upphovspersoner och utövande konstnärer inte ska kunna avstås eller överlåtas – så kallad oavvislig ersättningsrätt.

Den andra frågan handlar om hur eventuella tvister om upphovsrättsliga ersättningar ska kunna lösas på annat sätt än i domstol, så kallad alternativ tvistlösning.

– Det här är intressanta och viktiga frågor för många kulturskapare. Kraven ökar på webbplattformar som sprider till exempel musik, film och föreställningar. Vår förhoppning är att det blir en klar förbättring när det gäller ersättning till alla dem som skapar konstnärligt och kreativt innehåll, säger Ulrica Källén.

Utredningen leds av Dag Mattsson, justitieråd i Högsta domstolen. Han kommer att ta in synpunkter från flera håll. Förutom från expertgruppen även från berörda branscher, myndigheter och andra organisationer.

Fackförbundet Scen & Film finns representerade i Klys referensgrupp där angelägna frågor lyfts som kan påverka det nya regelverket.

Utredningen ska redovisa sitt resultat senast den 12 maj 2022. Därefter kan riksdagen fatta beslut om den nya lagstiftningen.

PETER REHNFELDT

De ingår i regeringens expertgrupp:

- Susin Lindblom (vice ordf i Klys, förbundsdirektör på Dramatikerförbundet, jurist och lektor i skatterätt) för Klys.
- Thorbjörn Öström (Senior Legal Counsel) för Stim.
- Ulrika Wendt (jurist och samhällspolitiskt ansvarig) för Sami.
- Lars Grönquist (chefsjurist) för Copyswede.

Streamingavgift viktig för svensk film

Ska Sverige kräva att leverantörer av beställ-tv ska vara med att stärka audiovisuell produktion med finansiella bidrag?

Hittills har regeringen sagt nej till Eu:s direktiv, men en ändring kan vara på gång.

Redan 2019, i svaren på kulturdepartementets förslag till genomförande av direktivet, ansåg Klys, Filminstitutet och Film & tv-producenterna att en finansiell skyldighet borde införas också i Sverige för att därigenom stärka den svenska filmen i alla led – inte minst med hänsyn till att en allt större del av tittandet idag sker på audiovisuella medietjänster. Och under våren har regeringen på olika sätt uppfordrats att ändra sin inställning.

I februari skrev Elisabet Gustafsson och Christina Olofson för Sveriges filmregissörers räkning en debattartikel i Point of View om ”streamingavgift” som en bas för att säkerställa finansiering av svensk film.

Klys har uppvaktat Återstartsutredningen, Scen & Film har tagit upp frågan med kulturdepartementet och Filminstitutet har gett Petri Kemppinen i uppdrag att utreda möjligheterna.

EU-direktivet om medietjänster har som syfte att skydda europeisk produktion och främja kulturell mångfald i Europa. Ett ovillkorligt krav är att minst 30 procent av innehållet på en beställningstjänst ska bestå av europeiska produktioner, medan kravet på finansiella bidrag, som funnits redan från 2009, är frivilligt.

För en svensk aktör kan kravet på europeiskt innehåll göra finansiering av nya produktioner svårare. Och med tanke på att finansiella bidrag redan finns införda i många medlemsstater accentueras orättvisa produktionsförhållanden på samma sätt som bristen på produktionsrabatter gör.

Kemppinens utredning beräknas vara klar i juni.

GUNNAR FURUMO

Petri Kemppinen var fram till 2019 chef för Nordisk film & tv-fond och är för närvarande medlem av Filminstitutets styrelse.

Samling för att få bukt med tv-branschens arbetsvillkor

De misstänkta övergreppen i "Paradise hotel" har än en gång satt ljus på tv-branschens hårt kritiserade arbetsmiljö. Många vill se en förändring – inte minst fackförbundet Scen & Film.

Nu utökas samarbetet med bolag och verksamma i branschen för att lösa problemen.

I stora delar av tv-branschen har fackliga frågor länge lyst med sin frånvaro. Framför allt bland produktionsbolagen där många medarbetare hoppar mellan olika projekt, jobbar som egenföretagare eller är praktikanter.

– Branschen är oreglerad, det är rena vilda västern. Vi måste samla oss för att få fungerande arbetsvillkor.

Det sa tv-fotografen Peter Mild för fyra år sedan, när han blev invald i film- och tv-avdelningen. Då hade metoo satt fokus på otrygghet, övergrepp, ofredanden och en utbredd tystnadskultur.

Nyligen kom det nya krislarm, denna gång med den omtalade realityserien *Paradise Hotel* i centrum. När misstänkta övergrepp på deltagare i serien uppdagats började medarbetare från flera produktionsbolag berätta om hur en undermålig arbetsmiljö genomsyrar hela branschen.

– Frustrationen är stor, både då och nu, många vet inte vart de ska vända sig, exempelvis när arbetstiderna blir längre än vad som är tillåtet, ob-tillägg inte betalas ut eller när dålig planering gör att problem plötsligt ska lösas utan extra resurser, säger Peter Mild. Han har själv jobbat i 30 år som tv-fotograf och känner väl till baksidan av branschen.

– Många väljer att lämna när de bildar familj eller inte orkar med fler produktioner med oklara arbetstider och eftersatta arvoden, konstaterar han.

Men, mitt i alla oegentligheter som beskrivs, ger produktionerna samtidigt möjligheter till att få arbeta utomlands, få ett stort kontaktnät, utvecklas och ta ansvar. Det är lockande för många yngre personer, som ofta är orädda, ambitiösa och beredda på att pressa sina gränser.

De personerna är viktiga att nå på både arbetsplatser och utbildningar för att öka kunskapen om bland annat arbetstider, lönevillkor och vad som är en bra arbetsmiljö.

– Nu är det viktigt att smida medan järnet är varmt. Allt som framkommit om branschen den senaste tiden kan leda till en förändring. Vi på fackförbundet Scen & Film har kontakt med Film & tv-producenterna om hur vi ska komma vidare, berättar Peter Mild.

Nordic entertainment group ställde in årets säsong av *Paradise Hotel* efter rapporter om övergrepp.

Även ett så kallat rundabordssamtal planeras där produktionsbolag, och arbetsgivarorganisationen Medieföretagen får möjlighet att tillsammans med facket diskutera hur branschen kan förbättras, men även identifiera problem.

– Planer finns dessutom för ett större möte med verksamma i branschen som har erfarenheter av hur det ser ut i verkligheten. Den ensamhet som många känner kan brytas genom att ta del av andras uppfattningar och synpunkter. Jag märker direkt när det händer något som får stor uppmärksamhet i media, då är det många som vill prata om liknande situationer, säger Peter Mild.

Bland produktionsbolagen och beställarna har den senaste tidens rapporter om övergrepp och missförhållanden också lett till handlingar.

Tidningen Dagens Media har kontaktat flera produktionsbolag som menar att det är snäva tidsramar, små budgetar och en skev maktbalans mot beställare som skapar brister i arbetsmiljön.

– Vi jobbar kontinuerligt med att se till att våra medarbetare känner sig trygga på jobbet, bland annat med återkommande medarbetarundersökningar, exitsamtal, utvecklingssamtal och incidentrapportering, säger Charlotta Beigren, COO & HR-chef på Nexiko till Dagens Media.

– Vi har de senaste veckorna uppmuntrat våra medarbetare att diskutera med varandra och oss i ledningen och vi har även påmint om vilka vägar det finns om man vill påtala eventuella missförhållanden, säger Linnea Kia, vd på Baluba till tidningen.

Flera företrädare för bolagen menar att kollektivavtal inte går ihop med budgetnivåerna i de flesta produktioner. Tv-bolagen och strömningstjänsterna hävdar å sin sida att det finns krav på arbetsmiljön som produktionsbolagen ska följa.

– Av tradition finns det en utbredd okunskap om fackföreningarnas roll i tv-branschen. Men nu inser allt fler att det måste till en förändring. Där har fackförbundet Scen & Film en viktig roll och vi måste fortsätta arbeta för att bryta de eftersatta förhållanden som nu gäller, säger Peter Mild.

SVT har för avsikt att se över budgetarna till externa produktioner.

PETER REHNFELDT

Nik Dee Dahlström får ingen a-kassa trots uppsägning från heltidstjänst

Scenkonstnären Nik Dee Dahlström har i sju år haft en fast heltidstjänst. Men han får ingen ersättning från a-kassan. Orsaken är att han har ett eget företag.

– Jag har tappat förtroende för vårt trygghetssystem efter att jag under ett halvår försökt få rätt till a-kassa, säger Nik Dee Dahlström.

Caspian Dahlström

Nik Dee Dahlström har frilansat sedan 1991 i Sverige och Europa som regissör, skådespelare och pedagog. Sammanlagt har han medverkat i ett 60-tal scenproduktioner och i flertal filmer.

De senaste sju åren har han haft en fast heltidstjänst som konstnärlig ledare på en ideell organisation. När tjänsten avslutades i november började en krånglig process för att försöka få rätt till a-kassa.

– Vid sidan av min fasta heltidstjänst har jag haft kvar min enskilda firma. Jag menar att det har varit en bisyssla men nu anses det istället vara min huvudsyssla, vilket inte stämmer, säger Nik Dee Dahlström.

Det senaste halvåret har han därför rådfrågat Arbetsförmedlingen, a-kassan, Trygghetsrådet och fackförbundet Scen & Film om hur han ska göra för att visa att han uppfyller kraven för ersättning.

– Jag får väl lägga till jurist på listan över kompetenser en kulturarbetare ska kunna hantera, säger Nik Dee Dahlström.

Efter två avslag från Unionens a-kassa ska hans ärende nu upp i förvaltningsrätten, vilket har krävt ytterligare skrivelser och förklaringar. Samtidigt fortsätter tiden att gå – utan att någon ersättning betalas ut.

– En dyr lärdom. Enda möjligheten är att lägga ned all egen verksamhet men det passar dåligt för oss i den kreativa sektorn, säger Nik Dee Dahlström..

I många fall kan fackförbundet Scen & Film bidra med juridisk hjälp för att driva rättsliga ärenden med a-kassan. Men ibland står regelverken i vägen.

– Med dagens lagstiftning är det väldigt svårt att kombinera verksamhet i ett eget företag och att ha rätt till a-kassa. Enligt förarbetena till lagen ska arbete i ett eget företag inte kunna användas som utfyllnad av inkomst samtidigt som a-kasseersättningen betalas ut, säger David Grepo, jurist och ombudsman på fackförbundet Scen & Film.

För Nik Dee Dahlström är det frustrerande att inte ha rätt till trygghetssystem som vanligtvis gäller för den som avslutat en heltidstjänst. Men också att känna sig ensam i en utsatt situation.

– Men jag är inte passiv, utan söker kreativa lösningar för att komma vidare. Jag söker jobb och har några intressanta egna uppdrag på gång, bland annat inom en kulturskoleverksamhet. Samtidigt bygger jag en dramastudio, säger han.

Fackförbundet Scen & film arbetar i samråd med andra organisationer för att få igenom en förändring av reglerna kring både a-kassan och socialförsäkringen. Under coronapandemin har det blivit extra tydligt att dagens regler inte passar den verklighet som många kulturarbetare befinner sig i.

– För mig är det viktigt att berätta. Jag saknar ett forum där vi i branschen kan dela med oss till varandra. Kanske finns det någon som är på väg in i samma process. Då kan det vara en lättnad att veta att man inte är den enda som råkar ut för det här, säger Nik Dee Dahlström.

PETER REHNFELDT

KONSTNÄRSNÄMNDEN

Aktuella utlysningar

Teater och Film
Internationellt utbyte och resebidrag
Ansökningsperiod 30/4 - 2/9

Dans
Internationellt utbyte och resebidrag
Ansökningsperiod 21/4 - 31/8

Residens i Sverige och utlandet
Ansökningsperiod 1/6 - 31/8

www.konstnarsnamnden.se

Fler tittar på film via streamingtjänster

Färre biobesök och biopremiärer ägde rum under pandemiåret 2020. Samtidigt har filmintresset varit fortsatt stort. Det visar inte oväntat nya rapporten *Filmåret i siffror* som har tagits fram av Svenska filminstitutet.

Totalt sjönk antalet biobesök 2020 med 64 procent och antalet premiärer minskade från runt 300 till 240 på ett år. Däremot har filmtittandet totalt sett inte minskat på grund av pandemin, utan har i ännu högre grad än tidigare istället flyttat över till olika streamingtjänster.

– Under året ökade filmtittandet via vod (video on demand) kraftigt och digitala tjänster stod för lejonparten av filmkonsumtionen under 2020, säger Josefin Schröder, strategisk analytiker vid Filminstitutet. Hela rapporten går att läsa på filminstitutet.se

Upphovsrätten debatteras under Almedalsveckan

”Hur ska upphovsrätten moderniseras? Det är rubriken på ett seminarium under årets digitala Almedalsvecka.

Just nu genomgår den svenska upphovsrätten en modernisering, utifrån EU:s upphovsrättsdirektiv (DSM-direktivet). Vad innebär de nya reglerna för yrkesverksamma kulturskapare inom olika konstområden? Vad innebär de för kulturkonsumenterna och hur kommer kultur- och mediemarknaden påverkas?

Det är några av de frågor som kommer att manglas med tre riksdagspolitiker: Åsa Eriksson (S) och Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), båda, riksdagsledamöter i näringsutskottet, samt Christer Nylander (L), riksdagsledamot och ordförande kulturutskottet.

Modererar gör journalisten Ulrika Hyllert, tillika ordförande i Journalistförbundet och programpunkten äger rum digitalt den 6 juli. Arrangörer är Klys, Stim och Sami.

Norskt forskningsprojekt undersöker smittspridning

Med 5 000 personer i publiken ska ett norskt forskningsprojekt undersöka hur stor risken är att smittas av covid -19 under en musikkonsert, enligt TT Nyhetsbyrån.

De som deltar får inte tillhöra någon riskgrupp, men inte heller vara vaccinerade. Ännu återstår ett godkännande av den norska regeringen innan experimentet kan sjösättas.

Jonas Ekströmmer/TT

Dramatens Elverket blir dansscen

Dansens hus har skrivit på ett femårigt hyresavtal med Dramaten. I september utökas verksamheten med scenen Elverket på Östermalm. I samband med detta kommer Dansens Hus och Dramaten också att inleda ett femårigt samarbetsprojekt. Därigenom vill de båda parterna bidra till att utveckla den samtida dansscenen, samtidigt som Dramaten nu ges möjlighet att ha kvar Elverket som spelplats, ett hyreskontrakt som teatern förra året var i färd med att säga upp, på grund av den höga hyran.

För Dansens hus del kommer pengarna att initialt tas från ett etableringsstöd från Stockholms stad.

– När Dansens hus nu expanderar och får tillgång till tre scenrum kommer vi att kunna skapa nya samarbeten och utöka vårt arbete med att stötta det fria fältet på ett helt nytt sätt, kommenterar Johannes Öhman, teaterchef på Dansens hus, den nya scenen.

Scenkonsten saknar samlad statistik

En samlad statistik för kulturområdet har länge efterlysts, inte minst i teaterbranschen. På uppdrag av Nordiska ministerrådet har nu Kulturanalys Norden – en del av Myndigheten för kulturanalys – presenterat publikationen *Förstudie till kulturens geografi i Norden*.

Tanken är att bistå med underlag för arbetet med en jämförande kulturstatistik, de nordiska länderna emellan.

Några fakta som framkommer i förstudien är att antalet biografer i Sverige det senaste decenniet har minskat något, medan de har ökat i Danmark. Vidare att scenkonstområdet i samtliga nordiska länder saknar just en heltäckande statistik, men att det i flera fall pågår utvecklingsinsatser för att bygga upp en nationell scenkonststatistik. Under 2021 kommer Kulturanalys Norden att fokusera på de fria grupperna, efter att under 2020 ha samlat in uppgifter från scenkonstinstitutionerna.

Hela förstudien går att ladda ner på kulturanalys.se

Mest krisstöd utbetalade till musikområdet

Historiskt stora belopp. Det skriver Kulturrådet om den senaste omgången krisstöd som nu har fördelats.

Totalt utbetalades 4 miljarder kronor ut till 1 800 kulturutövare. Dessa beskrivs i ett pressmeddelande som ”aktörer som har central betydelse för respektive konstområde och som säkrar produktion och arbetstillfällen samt bevarar kompetens inom kultursektorn”. Vidare att besluten är starkt kulturpolitiskt motiverade.

Mest fick musikområdet denna gång, medan scenkonsten fick runt en femtedel av de beviljade stöden. Bland de större belopp som har fördelats har flera gått till kommersiella aktörer, däribland Blixen & Co AB (drygt 36 miljoner kronor) och 2Entertain Sverige AB (drygt 10 miljoner kronor). Av de sökande blev 1 100 helt utan coronabidrag.

Simon Norrthon vald till vice ordförande i FIA

Fackförbundet Scen och Films ordförande, Simon Norrthon, har valts till vice ordförande för scenkonstnärernas internationella fackliga organisation, FIA, ett uppdrag han delar med fem andra, Till ordförande valdes Gabrielle Carteris, ordförande i det amerikanska förbundet SAG-AFTRA.

– Det är en stor ära att få representera FIA, vår globala organisation för artister. Det globala fackliga arbetet är mycket betydelsefullt, då vi samarbetar om en rad frågor som rör till exempel arbetsmiljö och upphovsrätt, kommenterar Simon Norrthon det nya uppdraget.

FIA bildades 1952 och samlar 90 medlemsorganisationer från olika delar av världen.

Karin Inde blir Klys nya ordförande

Karin Inde har utsetts till ny ordförande för Klys. Därmed lämnar Marika Lagercrantz uppdraget efter sex år på posten.

Karin Inde är i grunden musiker och kompositör. Därtill har hon en lång erfarenhet av kulturpolitiskt arbete, med styrelseuppdrag för bland andra Musikerförbundet, Sami, Ideell kulturallians och Kulturens bildningsverksamhet.

– Klys är den organisation som har kommit allra längst när det gäller samarbete i kulturlivet tycker jag. Det finns ingen viktigare organisation att engagera sig i. Och särskilt nu. Under pandemin har Klys spelat en stor roll, säger hon hon om den nya arbetsplatsen.

Täljes blivande brud blir film

Teaterföreställningen *Täljes blivande brud* har ombearbetats till film. Communityteatern Livet Bitch! Scenkonst tar därmed en nytt kliv i sitt arbete med amatörskådespelare i Södertälje.

Det är bara dagar kvar innan inspelningen av novellfilmen *Innan bröllopet* drar igång. Bakom projektet står producenterna Grete Havnesköld och Johanna Thor. Tillsammans med regissören Rebecka Cardoso har Johanna skrivit manuset.

Det är en bearbetning av manuset till teaterföreställningen *Täljes blivande brud* som spelades för fulla hus på Castorscenen i Södertälje under 2019, tills pandemin satte p för fler scenframträdanden.

Med hjälp av krisstöd från Kulturrådet har community teatern Livet Bitch! Scenkonst nu fått möjlighet att vända sig till en nationell publik genom att göra film.

Skådespelaren Yelda Hadodo i scenföreställningen *Täljes blivande brud* som nu ombearbetats till filmen *Innan bröllopet*.

Magnus Åström

Pärlan Wallefelt

Johanna Thor och Grete Havnesköld.

– Det är så stor skillnad mellan levande teater och filmmediet. Istället för att filma av föreställningen, bestämde vi oss för att köra en annan konstform, säger Rebecka Cardoso.

Livet Bitch! startades för tio år sedan, då inom ramen för Oktoberteatern. Johanna och Grete ville ge tjejer och unga kvinnor en plattform och möjlighet att ta plats på scenen och i det offentliga rummet.

– Var fanns de unga tjejernas och kvinnornas berättelser, erfarenheter och perspektiv? Vi ville att Södertälje skulle få lära känna stadens unga tjejer som hela människor på teaterscenen, säger Johanna.

När Oktoberteatern lade ner Livet Bitch! 2016, gick Johanna och Grete vidare på egen hand med finansiering från Kulturrådet.

Temat heder, oskuldsfixering och synen på homosexualitet, har varit närvarande så länge Livet Bitch! Scenkonst funnits. Det är laddade frågor i Södertälje.

Inför manusarbetet ägnade Johanna, Rebecka och Grete ett år av research och intervjuer med tjejer och kvinnor i Södertälje, med forskare och experter.

Efter samtal och improvisationer i den öppna teaterverksamheten för unga tjejer i Livet Bitch! Studio blev det allt mer tydligt att sociala normer, hur tjejer får och inte får bete sig när det kommer till sex och sexualitet, behövde adresseras konstnärligt.

Iga Mikler.

Innan bröllopet handlar om den unga Michelle som ska gifta sig med en man hon inte älskar. Hon är kär i Lova som hon tidigare haft ett förhållande med, men att leva öppet lesbiskt är otänkbart. Michelles syster, stolt bärare av traditioner och konventioner arrangerar en möhippa där Lova dyker upp.

Michelle i filmen spelas av Sharzad Rahmani. Hon har medverkat i SVT-produktioner tidigare och har nu hektiska dagar med både filminspelningen och prov till scenskolan i Göteborg.

Sharzad kommer inte från Södertälje, ”även om filmen utspelas här, tar den upp frågor som gäller i hela Sverige och även i världen – jag tycker att hela teamet bakom är fantastiska som sätter ljuset på de här erfarenheterna”.

Johanna och Rebecka gick samtidigt på Teaterhögskolan i Göteborg 2002–2006. Deras vägar korsades på nytt när Rebecka anställdes som regissör i samband med uppsättningen *Dom där tjejerna* 2017.

– Vi kombinerar professionell scenkonst och communityteater, säger Johanna. Våra produktioner utgår från unga tjejers och kvinnors liv och villkor. Professionella scenkonstnärer som skådespelare, dramatiker, regissörer och scenografer knyts till projekten för att skapa föreställningar med hög konstnärlig verkshöjd och relevans, säger hon.

I flera tidigare uppsättningar har Rebecka arbetat med ensembler där amatörskådespelare, barn eller unga medverkat:

Livet Bitch! Scenkonst

– Amatörskådespelare tillför en nerv och öppnar för djupare identifikation hos publiken. Otränade skådespelare kan inte ensamma bära en professionell teaterproduktion men tillsammans med professionella skådespelare kan de skapa magi.

Täljes blivande brud blev en publiksuccé. Föreställningen tar upp sånt som det pratas mycket om i Södertälje, i form av skvaller och ryktesspridning. Att sätta ljuset på frågorna på en scen, öppet, visade sig ha en enorm sprängkraft.

– Alla hade något att säga om vad de sett på scenen. En del tyckte – äntligen berättas detta, pjäsen är för Södertäljes kvinnor vad metoo var för världens kvinnor. Andra tyckte att det var överdrivet, För vissa var föreställningen väldigt smärtsam, flera äldre kvinnor kom fram efteråt och grät, säger Johanna.

Yelda Hadodo är en av skådespelarna som tar plats i det spa där filminspelningen äger rum. Hon var även med i teaterföreställningen.

– Jag jublade när jag såg manuset! Det var första gången det görs en föreställning av den här sorten, med 17 tjejer på scenen, både professionella och en yngre ensemble. Ett unikt projekt – från idé till genomförande av tjejer och med tjejer, säger Yelda.

Hon har varit med från början när Livet Bitch! startade. Nu har hon arbetat som skådespelare i drygt 20 år, bland annat på Riksteatern, Folkteatern i Göteborg och Oktoberteatern. Hon är född och uppvuxen i Södertälje och poängterar hur mycket Livet Bitch! har betytt för staden.

– Det är den enda gruppen unga tjejer kan söka sig till som är intresserade av att vara på scenen, där deras egna berättelser får liv och tar plats. Det är viktigt både på individnivå och i den community vi lever i. Det stärker unga tjejer att bli delaktiga och förändra genom att på scen göra sina röster hörda i frågor om homofobi, patriarkatets struktur, äktenskapet, kärlek och heder.

Alla som var med i teaterföreställningen är inte med i filmen. I samband med uppsättningen fick en av skådespelarna ta emot samtal från släktingar utanför Sverige, som hört talas om att pjäsen tog upp lesbisk kärlek. De tyckte att hon drog skam över släkten genom att medverka. Skådespelaren valde att dra sig ur när verket skulle bli film.

– Vi försökte stötta, men hon orkade inte gå igenom ännu en besvärlig process med sina släktingar, säger Johanna. - Verkligheten överträffade fiktionen på värsta sätt. Det säger också något om angelägenheten i berättelsen. Det har betytt mycket för mitt eget konstnärskap att bli en del av kärngruppen inom Livet Bitch! Scenkonst, säger Rebecka.

Premiärvisningen blir den 18 september på Castorbiografen i Södertälje.

– Sedan visas den på skolbio och vi hoppas att SVT kan köpa in den. Vi vill väldigt gärna nå en större publik – och varför inte en långfilm sen? säger Johanna.

KAJSA OLSSON

Skådespelaren Sharzad Rahmani i filmen *Innan bröllopet*.

Iga Mikler

Anrika Cirkus blev inspel

Kommande Viaplay serien *The box* kunde inte spelas in i en studio som överbokats på grund av corona.

Det förde teamet till en annorlunda inspelningsmiljö på Cirkus i Stockholm. Betsy Ångerman-Engström, seriens Production Designer, berättar om utmanande arbetsförhållanden med fiskmåsar, lyhördhet och mysfaktor i en produktion som sökte nya vägar.

Gustav Danielsson

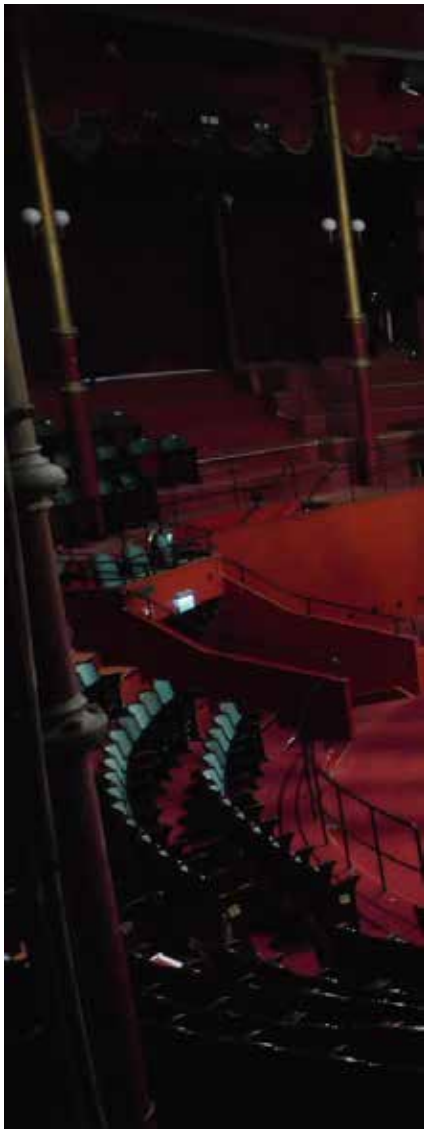

Alexander Karim i de uppbyggda förhörsrummen.

När det stod klart att samtliga studioplatser i Stockholm var fullbokade på grund av högt tryck under corona, behövde filmteamet bakom *The box* se sig om efter andra möjligheter.

Alternativet såg först ut att bli en lagerlokal i utkanten av stan, men då serien delvis är en amerikansk produktion med internationell cast, kändes långa turer med lokaltrafik inte som ett optimalt alternativ. Det var då idén om att hyra in sig på en teater poppade upp och Cirkus blev den ideala platsen.

– Skådespelarna bodde på hotellet bredvid och kocken på Cirkus restaurang bjöd på fantastisk mat. Scenografin byggdes på scenen och vår avdelning hade kontor nere på salsgolvet, samt rekvisitaförråd. Produktionsavdelningen satt ute i foajén, så vi utnyttjade hela Cirkus. Det var lite lyxigt, berättar Betsy Ångerman-Engström.

Att bygga upp en scenografi för tv på en teater hade dock sina utmaningar. I vanliga fall har inspelningsstudiorna rejäla golv som tål mycket, vilket ett scengolv inte gör på samma sätt.

– Golven brukar ju vara gjorda för ett rejält bygge och du ska kunna köra en dolly (kameravagn) utan problem. Vi fick göra lite anpassningar, men allt gick ändå rätt bra. En teater är ju inte heller ljudisolerad, det var lite fiskmåsar som skrek ibland.

Atmosfären som ofta finns på en teater går dock inte att få till i en studio, poängterar Ångerman-Engström.

– Studiomiljön är ju mer funktion framför mysighet, om man säger så. Där är det ju vanligen så mycket ruffare. Så det var ju himla mysigt och en trevligare arbetsmiljö på Cirkus.

Takhöjden var också högre än i de flesta inspelningsstudior som Betsy Ångerman-Engström arbetat i. Ur den aspekten var det inga problem att bygga upp *The box*, vilket är polisslang för ”förhörsrum”. Samtliga scener i seriens sju avsnitt utspelar sig inne i polisstationen, som ska föreställas vara belägen i Kansas City. Ångerman-Engströms yrkesskicklighet prövades därmed maximalt.

– Vi skapade allt från grunden och det är ju ganska ovanligt.

ningsplats för The box

Produktionsteamet bakom *The box* kunde förlägga alla delar av sin verksamhet till Cirkus lokaler.

Jag hade jätteduktiga byggledare, dekorsnickare, målare, scenografi- och rekvisitapersonal till hjälp, som verkligen fick ge sitt allt. Vi skapade förhörsrum med klassisk spionspegel, angränsande poliskontor, korridorer, ett risigt badrum samt en entré. Det var lite som att göra epok fast i nutid. Scenografin skulle ju spegla en amerikansk miljö så vi studerade dörrhandtag, olika typer av skyltar och ventilationsgaller som man inte ser i Skandinavien. Vi fick bygga rubbet och det var ju kul, säger Betsy och ler.

På grund av corona behövde hon även anpassa dekoren så att den gick att öppna upp, för att underlätta ventilationen på arbetsplatsen.

– Vi var i en coronabubbla tillsammans och jag såg även till att ytterväggarna av rummen var öppningsbara. De stod på hjul eller hängde på gångjärn, så man snabbt kunde öppna upp för att ventilera. Även takpanelerna var lyftbara och så försökte vi hålla så lite folk som möjligt på set.

Trots att teamet uppskattade den något annorlunda inspelningsperioden på Cirkus tror Betsy att något liknande inte kommer att göras igen efter pandemin. Teatrarna har sina egna evenemang och utmaningarna som uppstår går lätt att undvika i en studio. Lösningen är dock ett exempel på hur branschen hittat kreativa lösningar i pandemitider.

– Vi är ju så anpassningsbara vi filmfolk, vi försöker få grejer att funka, slår hon fast.

The box har premiär under senhösten på Viaplay.

ALEKSA LUNDBERG

The box
Regi: Steve Shill och Johan Brisinger.
Skådespelare: Alexander Karim, Peter Stormare, Anna Friel, med flera.
Production Designer: Betsy Ångerman-Engström.
Ångerman-Enströms team: Johan Sjölin, Anna Söderberg, Adam Rönnbäck och Lovisa Brandel.

Nya kulturhuset Sara riskerar att kväva Västerbottensteatern

Det skulle bli Skellefteås nya stolthet.

Istället har det kallats allt från Potemkinkuliss till skrytbygge. I september invigs kulturhuset Sara, en ny samlingsplats för den lokala kulturen.

Men Västerbottensteatern svävar fortsatt i ovisshet.

I 15 år hade personalen på Västerbottensteatern längtat efter de nya lokalerna i påkostade kulturhuset Sara, döpt efter Västerbottens stolthet, författaren Sara Lidman.

Men resultatet blev inte som väntat. Redan innan flytten har problemen hopat sig, trots till synes demokratiska processer under arbetets gång.

– Vi har suttit i säkert tusen arbetstimmar för att vara med och utforma de nya lokalerna, i allt från hur det ska fungera tekniskt till vad scenerna ska heta, berättar Maria Asserud, publikutvecklare och facklig representant på Västerbottensteatern.

Ändå gick något snett. Plötsligt hette scenerna inte längre teaterklingande ”repetitionssal” och ”Västerbottensteaterns scen” utan kort och gott mer neutrala ”Scen 1 och 2” osv.

Det visade sig också att de påtänkta replokalerna inte längre var aktuella för teatern. De hade helt enkelt blivit för vackra och skulle därför tillgängliggöras publikt istället. Därtill är det oklart om verkstäder och ateljéer ska kunna få rum i huset som planerat.

Och teaterns utlovade huvudscen på 292 platser kommer även att kunna bokas av andra, samt vara tillgänglig först 14 dagar innan premiär.

– Var ska då Västerbottensteatern repetera och var ska vi spela på helgerna? frågar sig Maria Asserud retoriskt.

Men än mer besvärande, i den nya organisationen kommer fyra av teaterns tekniker istället att vara anställda av kulturhuset Sara, som en del av en ny teknikerpool. Detta ska ha framgått av kommunens budgetunderlag.

”En kupp” har Västerbottens-Kurirens kulturchef Sara Meidell kallat detta avtal som alla inblandade kulturchefer fick skriva under, inklusive Västerbottensteaterns vd och teaterchef Fransesca Quartey, men utan att de ska ha fått ta del av relevanta bilagor.

I praktiken innebär det nya avtalet att teknikerna inte bara ska arbeta med teaterns produktioner, utan även med allt från konferenser till konserter, något som riskerar att leda till krockar i planeringen.

White arkitekter

– Vi gjorde en risk- och konsekvensanalys av den här nya lösningen, men den sket sig. Nu ska våra tekniker alltså byta arbetsgivare, ett beslut som dessutom togs innan vi hade MBL-förhandlat, säger Maria Asserud.

Lars Åström, tidigare förhandlingschef på Fackförbundet Scen & Film, har bistått Västerbottensteaterns lokalavdelning vid förhandlingarna av ramavtalet.

Han ställer sig starkt kritisk till att det är formulerat på ett sätt som inte kan garantera att teatern kan bedriva verksamheten som den ska, enligt uppdraget.

– Det som står i ramavtalet är att de ska försöka tillgodose teaterns önskemål så långt det är möjligt, men i slutändan bestämmer Kulturbolaget. Det är väldigt problematiskt.

Går det fortfarande att påverka innehållet i avtalet, tror du?

– Ja, man får väl påkalla fortsatta diskussioner och förhandlingar. Och så långt det är möjligt få garantier för att teatern kan bedriva sin verksamhet på något sätt. Men det är viktigt att få igång en konstruktiv dialog nu, vilket de också har visat sig vara öppna för, det är min uppfattning.

YLVA LAGERCRANTZ SPINDLER

Om Sara Kulturhus

- I juni 2015 tog Kommunfullmäktige i Skellefteå beslutet att bygga ett 20 våningar nytt kulturhus, ett av världens högsta i trä.
- Huset ska inhysa allt från en spa-anläggning till hotell, restaurang, kongresser, utställningar – och föreställningar.
- De fasta kulturverksamheter som ska flytta in i lokalerna är Museum Anna Nordlander, Skellefteå konsthall, Stadsbiblioteket och Västerbottensteatern.
- Dessa ska dela på sex bokningsbara scener för konserter, föreställningar och evenemang, med en kapacitet för upp till 1200 sittande och 1500 stående.
- Invigningen är planerad till den 8 september.

Böcker att läsa i hängmattan heta dagar

I sommar kan du fördjupa dig i historiska häxprocesser, dandyn Hasse Ekmans liv och ta del av biografin om Olle Adolphson. Eller njut av Stig Björkmans brunnsdjupa kunskap om film.

Minns ni väskdebatten 2007? Regissören, dramatikern och författaren Sisela Lindblom hade publicerat den konsumtionskritiska romanen *De skamlösa* och fördömt modejournalisten Susanne Ljungs köp av en väska för 70 000 kronor. Det blev ett sabla liv. Det var 2007. Andra, inte mindre intressanta romaner av Sisela Lindblom har inte fått samma medieljus. Nu, efter en tio år lång skönlitterär tystnad är hon tillbaka med en bok i en annan genre: den historiska romanen. *Brinn!* tar oss tillbaka till 1676 och häxprocesserna. Till ett svunnet Stockholm där kungar och adel får stå tillbaka för vanligt folks vardagsliv på Södermalm i Stockholm. Inledningsvis påminner det om Per Anders Fogelström, och inte oväntat refereras i den avslutande ”gräv vidare”-listan till hans *Häxorna i Katarina*. Det är också där i Katarinakvarteren som *Brinn!* utspelar sig.

Bokens berättarjag är 16-åriga Lisbet Carlsdotter. Nattetid håller hon koll på vilka som besöker Blåkulla, dagtid driver hon på häxprocesserna med anklagande vittnesmål. Parallellt finns ytterligare ett berättarjag i nutid, en anonym hobbyforskare. Skillnaden mellan de två är att medan Lisbet Carlsdotter ser till att kvinnor mister huvudena och brinner på bål, brinner nuets berättarjag för att bena upp det som en gång hände. Historien går inte att göra ogjord, men den går att både skriva om, och att skriva om. Vilket den anonyme hobbyforskaren gör och lyckas kasta nytt ljus över såväl historien och häxjakterna, som Lisbet Carlsdotters livsöde – fast rädda henne från lågorna går förstås inte. Även om det var män som iscensatte och regisserade 1600-talets maktspel – från kungliga kommissionens president till skarprättaren – får de i *Brinn!* nöja sig med biroller. Medan de som offrades – Lisbet, Gertrud och Christina, Myras-pigorna, Rumpare-Malin … - tillåts stiga fram och axla dramat.

Brinn! skildrar en alltmer bortglömd historia, berättad av historiens undangömda och glömda: kvinnorna.

Tidigt bestämde han sig för skådespelaryrket. På knappt tre decennier - 1938 till 1965 - regisserade han sedan 42 filmer som han dessutom skrev, producerade och skådespelade i. Cv:t är Hasse Ekmans, son till Gösta Ekman den äldre, och far till Gösta den yngre. För de äldre är han en referens, för de flesta yngre förmodligen okänd. Nu finns ett gyllene tillfälle att både läsa om honom och se hans filmproduktion och skådespeleri. Filmkritikern Mikaela Kindbloms *Hasse Ekman: Dandyn i drömfabriken* tecknar ett respektfull, ömt porträtt av filmkonstnären genom att djupdyka i 16 av hans filmer – fast det närmaste hon kom att prata med Ekman var när han handlade i kassan bredvid på Systembolaget.

Väl dandyn inpå livet via boken är det bara att sjunka ned och se det mesta av hans produktion i fyra filmboxar: Hasse Ekman guldkorn vol. 1-4. Som den psykologiska thrillern *På en bänk i en park* där Ekman som teaterchef Brender misstänks för mord, eller som när etershejken Lorens röst förför Sickan Carlsson i *Sjunde himlen*.

En annan välkänd teaterfamilj vid ungefär samma tid är Adolphsons: ”filmstjärnan” Edvin och skådespelande barnen Kristina, Kari och Olle. Olle agerar på både China- och Radioteatern, men har många strängar på sin lyra och blir främst ihågkommen som musiker och textförfattare. Jan Malmborgs välforskade och välberättade biografi *Trubbel – berättelsen om Olle Adolphson* tecknar inte bara ett helfigursporträtt, utan fångar också tidsandan och svenskt artist- och konstnärsliv under fyra-fem decennier. Lyckligtvis fick Edvin Adolphson fel om sonens framtidsbana: ”Som fackbas för landets skådespelare tyckte han sig ha bevittnat alldeles för mycket otrygghet och elände bland sina artistkollegor. Edvin föreslog att Olle istället skulle bli skogvaktare – då kunde han gå där i skogen och tralla.”

Tillbaka till filmen. Ännu en filmreferens fast med annan profil än Hasse Ekman är Stig Björkman. Filmkritiker och filmregissör, författare. Nu aktuell med *Uppenbarelseboken – 203 texter om film*. Han minns sitt första kvällsbiobesök på Royal 1949. Jane Powell i *Fest ombord*. Björkman blir inte bara förälskad i Jane utan i film. På biobesöket följer sedan egna filmer och böcker om film och filmare. Men inte minst texter om film och filmare, för som redaktör för filmtidskriften Chaplin (1964-72) inser han ”att när jag nu plötsligt var medlem i redaktionen, blev jag ju också så illa tvungen att börja skriva om film …” En del av allt Stig Björkman skrivit under åren har han nu samlat i *Uppenbarelseboken*, drygt 800 sidor om film och filmare tillkomna under ett liv intensivt ägnat åt filmen. Upplägget är tidskronologiskt och börjar 1895 med en text om Louis Lumières knappa minuten långa *Arbetarna lämnar fabriken*. Ytterligare nedslag i mångfalden: *Världsrymden anfaller* (Don Siegel, 1956) och *Full Metal Jacket* (Stanley Kubrick, 1987)… Tyngdpunkten ligger på 60-tal och framåt. Kunskapen är djup som en brunn, infallsvinklarna skarpa och läsupplevelsen kalejdoskopisk. En referensbok. En andra volym, meddelar Björkman, är på väg.

Det börjar med en skilsmässa och en ”garanterat pumpsfri” blogg. Slutar två år senare med konstaterandet: man klarar mycket mer än vad man tror. Och: jag är apan som liknar dig.

Mia Skäringers bloggar och krönikor från 2009 och 2011 har samlats i en pocket. Enligt förlaget har titlarna *Dyngkåt och hur helig som helst* och A*vig Maria* sålt en halv miljon exemplar, därefter turnerat som shower. Det handlar om ”att få ihop hela bilden av mig själv”.

GERT LUNDSTEDT

Jag vill fortsätta identifiera mig med den lilla sjöjungfrun

Som barn kunde jag identifiera mig med nästan alla karaktärer. Det spelade inte så stor roll om det var den lilla sjöjungfrun, Emil i Lönneberga, Luke Skywalker eller the Fresh Prince of Bel-Air. Men ju äldre jag blev, desto svårare blev det att helt identifiera mig med karaktärer som inte på något sätt speglade mina egna erfarenheter och livsvillkor. Jag tror att det handlade om att jag började bli mer medveten om att jag var ”annorlunda”.

På högstadiet fick vi ibland gå på teater. Jag minns tydligt att jag då, men framför allt när jag började se föreställningar på de större svenska scenerna, ofta undrade: Var finns jag? Vem av karaktärerna representerar mig? Ibland fanns det någon på scenen som såg ut lite som jag, men berättelserna genomsyrades ofta av stereotypa föreställningar om icke-svenska kulturer – kriminalitet, orten och så vidare – inte den ”vanliga” vardag mina vänner och jag kände till. Var fanns de berättelserna? När jag i tjugoårsåldern började arbeta som skådespelare fortsatte jag att längta efter att få se – och framför allt att få spela – något annat.

Så jag tog saken i egna händer och sökte teaterresidens på Riksteatern. Eftersom hela den icke-västerländska världen är full av gränsöverskridande texter, toner och poesi som kan läsas, tolkas och framföras var min ambition att skriva en pjäs om två män som möts i sin kärlek till den libanesiske poeten, filosofen och konstnären Khalil Gibran. Min idé blev en av de utvalda och efter intensivt jobb med hjälp av en dramaturg så finns nu ett grovmanus. Det är en pjäs som jag hoppas ska få spelas någon dag eftersom jag tror att den kan beröra, ge styrka, nyansera, inspirera och skapa dialog – en annan slags dialog om icke-svensk kultur som inte endast handlar om segregering, kriminalitet, heder eller utanförskap.

Men tyvärr är min erfarenhet att många teatrar väljer att inte sätta upp föreställningar som är för ”nischade”. Kanske tror man att det kommer vara exkluderande för alltför många? Jag tror att man då underskattar sin publiks förmåga att använda sin fantasi. Precis som många andra vilkas berättelser och kroppar är underrepresenterade på svenska scener har även jag länge kunnat använda min fantasi för att relatera till olika slags karaktärer. Separatistiska teatrar (som arabiska teatern) är en väg att gå men är det inte dags att börja arbeta långsiktigt med diversifiering av repertoaren även på större institutioner?

Jag vill fortsätta identifiera mig med den lilla sjöjungfrun. Men vill du identifiera dig med mig?

ROBERT HANNOUCH
SKÅDESPELARE

Vi sänker avgiften!

Förra året var vi tvungna att höja medlemsavgiften. Nu har våra förutsättningar förändrats. Därför kan vi sänka vår avgift till 140 kronor från och med juli månad. Det innebär en sänkning med 30 kronor.

Förra årets regeländringar och situationen på arbetsmarknaden gjorde att många sökte ersättning från oss. För att kunna hantera den ökade mängden ärenden behövde vi anställa fler. Regeländringarna innebar även en högre ersättning, som i sin tur innebar en högre kostnad för oss i form av finansieringsavgift till staten. För att kunna utföra vårt uppdrag på bästa sätt var vi tvungna att höja avgiften.

Tack vare höjningen har vi under året kunnat stärka vårt kapital och utveckla organisationen för att möta nuvarande och kommande utmaningar i verksamheten. Våra satsningar har gett resultat och vi kan nu sänka vår medlemsavgift till 140 kronor från och med den 1 juli.

UNIONEN A-KASSAN

Du hittar mer information om oss och om arbetslöshetsförsäkringen på vår hemsida unionensakassa.se. Om du har frågor kan du skicka ett meddelande på Mina Sidor eller ringa på 0770-77 77 88.

Tenoren Joel Annmo liknar operasången vid en extremsport

Som om det inte räckte med att röstläget är extremt och ger ett enormt tryck på stämbanden.

Tenoren Joel Annmo har också behövt hänga upp och ner, två meter ovanför scengolvet och sjunga. Förutom god sångteknik, krävs också bra fysik.

Röstläget och omfånget är väldigt ofta extremt. Även om en tenor har en naturligt ljusare röst än baryton, måste man alltid kunna ligga högt, gå upp i extremlägen. Det blir ett enormt tryck på stämbanden, säger Joel Annmo.

Det extrema är inte enbart de höga tonerna – det kan också handla om vad rollen kräver rent fysiskt. Som i uppsättningen *Dracula* (2017) , när Joel sjunger i halvfeber, hängande upp och ner på scenen medan det kommer ut vampyrer ur sängen.

– Det var rätt krävande att ha koll på det vokaltekniska när man är fastspänd med en säng runt magen och ska hålla kroppen rak, samtidigt som man snurrar två meter upp i luften. Det var lite läskigt faktiskt, scenarbetarna snurrade sängen för hand – hade något släppt där jag satt fast i stålsängen så hade jag fallit flera meter och kolat vippen, säger Joel utan att låta särskilt uppskakad. Han är inställd på att prova det som regissören eller koreografen föreslår. Det kanske inte funkar första gången – men den tjugonde, ”fast är det för extremt så är det bara att konstatera – sorry, jag kan inte få fram ett ljud i den här positionen”.

Joel ägnar rätt mycket tid till styrketräning, dels för att han gillar det, men också som ett sätt att vila från allt som har med musik att göra. Han tränar med historiepodden i öronen.

– Styrketräning ser olika ut beroende på hur man är byggd.

Joel Annmo i Kungliga Operans uppsättning av *Dracula*.

Det är samma med sången. Att studera från grunden och lära känna sin egen röst snarare än att försöka härma legendariska sångare som Jussi Björling eller Franco Corelli. Dem kan man se upp till, i stället.

Även om Joel har en briljant sångteknik och ljus rösttimbre (så löd motiveringen när han utsågs till Birgit Nilsson-stipendiat för två år sedan) säger han att det inte faller sig naturligt för honom att vara tenor.

– Vissa kanske enbart kan gå på talang, men jag behövde studera stenhårt med en lärare för att kunna nå de höjdlägen som krävs. Det var två-tre timmar om dagen, sex dagar i veckan. Man lär sig rent tekniskt hur man går tillväga, funktionen hos olika muskler, stämbanden eller om tungan är lite för låg på en viss vokal.

Joel har haft Douglas Yates som lärare och mentor sedan 2012. Efter Operahögskolan hade Joel vokaltekniska problem som läraren hjälpte honom hantera genom Bel canto-skolan där man utgår från rena vokaler.

– Det räddade min röst. Jag fick konkreta råd, till exempel om vad som händer när man spänner en viss muskel i nacken. Det var inget flum, som att man ska ”tänka ett vattenfall genom tänderna”. Ibland skickar jag honom inspelningar och när något i

Candide på Kungliga Operan, tillsammans med Elin Rombo. – Jag startade som en stor boll, gick till att bli piskad och totalt nerblodad, dansa med en man sjuk i spetälska, hänga i vajrar många meter ovanför scengolvet och göra volter samtidigt som jag sjöng. Lär man sig inte att multitaska i en sådan produktion, då finns det inget som gör det.

rösten inte funkar, hör han varför. Med erfarenhet kan jag själv identifiera en del. Men precis som en trestegshoppare på elitnivå har en tränare som kan se ”direkt efter andra steget kommer du för snett”, behöver en sångare någon som kan se utifrån.

Läraren har inte bara lärt honom att träna upp teknik och musikalitet. Han har hjälpt Joel att hantera stress för att undvika mentala låsningar, ”hjärnspöken”.

– Ett tag hade jag problem med passaggiot – ett område i rösten där man får ställa om för att hantera hela tonregistret och gå upp på höjden. Jag hade mycket spänningar i halsen och i kroppen, tyckte inte att jag kunde leverera när det var dags. En gång ringde jag Douglas några dagar innan en premiär och sa att inte visste hur jag skulle klara det, jag var helt sönderstressad. Då satte han sig på tåget – han bor i Bayern – och jag hämtade honom vid tåget eftersom han är blind. Sen hade vi mental boot camp i några dagar. Och det hjälpte.

Sedan 2016 är Joel anställd på Kungliga Operan där han beskriver ett generöst arbetsklimat med kollegor som vill varandra väl och peppar den som verkar behöva stöd.

– Det är verkligen inga vassa armbågar och konkurrenstänkande. Men på andra ställen där jag varit kan motsatsen råda, det finns rötägg som försöker få en att må dåligt.

De senaste åren (före pandemin) hade han stora roller i uppsättningar som *Eugen Onegin*, *Trollflöjten* och *Candide* på Kungliga Operan. Var i karriären han som 33-årig tenor befinner sig, är svårt att veta.

– Det beror på din rösttyp om den är lyrisk eller dramatisk och i vilken takt rösten utvecklas. En del sjunger sönder sig när de är 40 medan andra, som den spanske tenoren Alfredo Kraus, lät superfräsch som 70-åring.

Joel var 15 år när han bestämde sig för att bli operasångare. Hans pappa – även han tenor – hade gett Joel en skiva med Jussi Björling i födelsedagspresent.

– Det var när jag hörde Jussi sjunga *Che gelida manina* ur *La Bohème* som något hände. Han lät så naturlig! Trots att han var superskolad från barnsben, fanns inga spänningar eller hinder i hans röst. I första frasen gjorde han en liten glidning på en konsonant, en millisekund, som gjorde mig helt tagen. Jag satt där på sängkanten hemma i Västerås och tänkte att kan jag få till ett enda sådant ögonblick som sångare, så är jag nöjd. Det var inte ens en svår ton. Den gick bara rakt in i hjärtat på mig.

Den tragiska clownen i Pagliacci var en av Jussi Björlings paradroller. Den har även Joel sjungit, även om han då säger att han var för ung för rollen som är väldigt dramatisk, rent röstligt. Men det gick tack vare hur produktionen var utformad.

– Jag blev väldigt berörd av hans aria då han säger att man måste le och sminka sig, oavsett hur man mår. Publiken måste få applådera. Oavsett hur du känner dig inombords måste du leverera, där och då för publiken.

Bild ur *Pagliacci* på Hamburger Kammeroper.
– Produktionen betydde oerhört mycket för mig för det var nog första gången jag helt kunde gå in i en roll och känna att det berörde mig så starkt.

Joel drar ännu en parallell till idrotten. Som tonåring var han sprinter och ”när du väl står på startlinjen för ett hundrameterslopp spelar det ingen roll hur bra du sprang igår. Det är det här loppet som gäller”.

Att prata drömroller intresserar honom inte särskilt. Hans fokus är att konstant arbeta för att bli bättre. Som så många andra ser Joel fram emot att kunna jobba som vanligt, i stället för att mest ”banka in musik i skallen”, nu övar han in en ny Mozartrepertoar.

– Men något positivt att dra ut från nedstängningarna, är att jag kunnat fokusera mer på smågrejer i rösten eller ha lyxen att kunna experimentera med vad jag kan utveckla. Att ägna en hel dag åt att sjunga ett par fraser.

Hur känns det när det ett framträdande går riktigt bra?

– Jag har svårt att känna det just är jag sjunger. Det är precis efteråt, när jag står på scenen. Då kommer ett ögonblick av ohörbar spänning och stillhet. Det är den absolut bästa känslan som finns, och den uppstår i total tystnad.

KAJSA OLSSON

Roller i urval
Ernesto i *Don Pasquale*, Hamburger Kammeroper
Nemorino i *L'elisir d'amore*, Landestheater Coburg, Ferrando i *Così fan tutte*, Jyske Opera, Tamino i *Die Zauberflöte*, Kungliga Operan, Jamie i *Brothers*, Armel Opera Festival Budapest
Lensky, *Eugene Onegin*, Kungliga Operan, Candide, *Candide*, Kungliga Operan

Aktuell med:
• Schuberts mässa i G-dur i Berwaldhallen med Sveriges Radios symfoniorkester och kör.
• Konsert *I Birgits fotspår* under Birgit Nilsson-dagarna.
Inställd *La Traviata*.
• Efter sommaren förhoppningsvis Tamino i *Trollflöjten* och *Candide* på Kungliga Operan.

Träningstips:
Styrketräning eller sång hanterar jag psykiskt och fysiskt på samma sätt, med samma inställning.
Börja från grunden, de stora övningarna först.
Benböj, marklyft, bänkpress är fundament för resten av träningen.
Samma med sångteknik och att kunna vara på scen.
Råstyrka, uthållighet och koordination får man genom – kontinuerlig träning, övning och repetera om och om igen.
Så lär du dig prestera med din kropp, lär känna dina gränser och hur du kan ta dig förbi dem.

”Jag står stadigare som frilans idag”

Efter 15 år som maskdesigner inom film kände Jessica Simonson att hon behövde ett sabbatsår. Det ledde till en kurs i psykosyntesterapi.

Nu vidareutbildar hon sig till dödsdoula. Målet är att inledningsvis pendla mellan de två jobbvärldarna.

Jag är storkonsument av döden som tema, utbrister Jessica Simonson med ett gapflabb.

När vi ses via Zoom sitter hon i en tom sjukhussal, invid Kroppefjäll i natursköna Dalsland. Arbetsdagen som maskdesigner i ett övergivet sanatorium har inneburit mycket död, en fiktiv sådan.

– I dag har jag dels gjort en påkörd kvinna som ligger i respirator, dels en brännskadad person, berättar hon målande om arbetet med SVT:s stora dramasatsning *Försvunna människor* som skildrar flyktingsmugglingens mörka värld, en samproduktion med SVT och Film i Väst med planerad premiär 2022 (Manus: Ulf Ryberg och regi: Tova Magnusson)

Men så finns där också den verkliga döden, den mer osminkade. För Jessica Simonsons del mötte hon den i närbild 2015, i form av en cancerdiagnos.

Under samma period gick hennes mamma bort. Det fick henne att omvärdera både livet och relationer. I längden också arbetslivet. Efter att i över 15 år ha jobbat i princip dygnet runt med stora och krävande filmproduktioner, från Lukas Moodyssons *Tillsammans* (1999) till SVT-succéer som *Vår tid är nu*, fick Jessica upp ögonen för psykosyntesterapi, något som skedde av en slump.

– Jag bodde i centrala Göteborg och varje dag under min mammaledighet gick jag förbi en skylt där det stod ”psykosyntesterapi”. Jag trodde först det var en forskningsanstalt!

Ytterligare tolv år senare kom hon i kontakt med utbildningen (som det rörde sig om), något som inföll med ett planerat sabbatsår.

– Jag tyckte jag stod och stampade i yrkeslivet och valde därför att kliva av ett tag för att återhämta mig. Jag åkte bland annat till Mallorca för att yoga. Sedan blev det en kurs i psykosyntesterapi!

Kursen övergick i en längre utbildning och förra året tog Jessica Simonson examen som psykosyntesterapeut. Nu satsar hon på att vidareutbilda sig som dödsdoula, ett icke-medciniskt stöd i livets slutskede och därmed ett slags motsvarighet till förlossningsdoulor, något som har funnits ett tag i Storbritannien och nu också är på väg att etablera sig i Sverige.

Inte nog med det. Dessutom håller Jessica i gruppsamtal om döden och skriver också på en bok på temat.

– Jag är så grymt nyfiken på vad som händer efteråt och vill försöka ta ett helhetsgrepp på döden ur olika perspektiv. Hur den berörs i samhället och hur viktig riten är som verktyg till förståelse och läkning för människan.

Ännu är det delad tid mellan jobbet som maskdesigner och samtalterapeut med egen lokal i hemmakvarteren Haga två dagar i veckan som gäller. Men där finns en framtidsplan som eventuellt innebär en långsam utfasning från filmbranschen.

– Jag kommer nog att jobba parallellt året ut och sedan fortsatt tacka ja till spännande projekt, men kanske inte ta lika många.

Under en period jobbade Jessica Simonson också som ordförande för fackförbundet Scen & Films filmavdelning. Jag undrar om de hårda arbetsvillkor som hon stred mot har bidragit till att hon nu växlat spår?

– Nej, branschen är betydligt bättre än när jag tillträdde. Bara det att vi numera har riskbedömningar och skyddsombud på arbetsplatserna. Men det finns alltid något att förbättra och utveckla. Man får aldrig bli nöjd.

Kan du se synerigeeffekter mellan jobbet som maskdesigner och det som psykosyntesterapeut?

– Där finns något fint i att som terapeut fördjupa sig i det själsliga och att jobba med något som är på riktigt. Men även som maskör jobbar du med viktiga historier, även om de inte är alltid är verkliga. Plus att du bidrar till att skapa en trygg, autentisk plattform i sminkrummet för andra att skapa utifrån.

Har dina dubbla yrkesroller förändrat ditt liv som frilans?

– Det skulle vara att jag står stadigare som frilans idag. Jag är inte heller lika rädd för att bli bedömd. På sätt och vis har jobbet som maskdesigner också blivit roligare när jag har det andra att luta mig mot.

YLVA LAGERCRANTZ SPINDLER

Jessica Simonson
Född: 1973.
Bor: Göteborg.
Utbildning: Samtalsterapeut på Psykosyntesinstitutet.
Några jobb i urval (de du är mest stolt över): *Lilja 4-ever*, *Smala Sussie*, Johan Falk-filmerna (15 st), *Linas kvällsbok*, *Pojkarna*.
Gör just nu: Filmar *Försvunna människor*. En ny tv-serie för SVT.
På gång: Premiär på Peter Dalles nya långfilm *Till solen går upp* och utbildning till dödsdoula.

Oscar Brandberg

OM DU BLIR UPPSAGD

- KONTAKTA SCEN & FILM OMGÅENDE

Om du blir uppsagd av din arbetsgivare är det viktigt att du omgående tar kontakt med ditt fackliga ombud på arbetsplatsen. Om ett sådant inte finns så skall du ta kontakt med Scen & Film centralt. Mejla då till **medlemsradgivning@scenochfilm.se**

Vid alla viktigare förändringar av verksamheten, arbets- eller anställningsförhållanden för medlemmar är arbetsgivaren skyldig att kalla till förhandling. Detta är den primära förhandlingsskyldigheten som följer av 11 § medbestämmandelagen (MBL).

Arbetsgivaren ska påkalla förhandlingen i så god tid som möjligt och innan denne har fattat beslut om förändringen. Medbestämmandeförhandlingarnas syfte är att arbetsgivaren ska ge de fackliga organisationerna tillfälle att yttra sig och diskutera arbetsgivarens förslag innan denne beslutar.

Ju tidigare man får tillfälle att diskutera förslagen, desto större chans har man att påverka resultatet.

Tidsfristen för att ogiltigförklara en uppsägning är 14 dagar efter att du blivit uppsagd och därför är det viktigt att medlemmar kontaktar facket omgående.

Scen & Film

Dags att söka Smalbensstipendiet 2021!

Smalbensstipendiefonden instiftades 2012 för att utdela ett återkommande stipendium till den eller dem som med teatrala medel utdelar en välriktad spark mot smalbenen på all slags diskriminering.

Fondens stipendium på 10 000 kr utdelas i november 2021.

Ansökningstid 12 september — 10 oktober 2021

Frågor som ska besvaras i ansökan

1. Beskriv så konkret du/ni kan dina/era visioner, vad du/ni vill uppnå?
2. Beskriv så konkret du/ni kan vad du/ni vill göra om du/ni får stipendiet?
3. Redogör för dina/era kompetenser och erfarenheter i relation till det du/ni vill genomföra.

Ansökningar skickas till: **smalbensstipendiet@teaterforbundet.se**

Fondens styrelse utgörs av Sofia Berg Böhm, Farnaz Arbabi, Jimmy Endeley och Stefan Böhm. Styrelsen kommer att granska och bedöma inkommande ansökningar samt utse stipendiat.

Tidigare stipendiater

2013 Dimen Abdulla för "På alla fyra"
2014 Evin Ahmad för "Betongsafari"
2015 Henrik Wenne för "CANTSPEAK"
2016 Christopher Lehmann för "Drömmaren"
2017 Alica Tserkovnaja för "Identitet – vem är jag?"
2018 Adriana Aburto Essén för "SEXIST, JAVISST?"

STOLT SCENKONST

Tack för Scenkonstbiennalen 2021!
Vi ses på Stolt Scenkonst 4-6 augusti.
Scenkonst med HBTQ+perspektiv från hela landet presenteras för sjätte året i rad under Stockholm Pride.

Läs mer på scensverige.se

SCEN SVERIGE

Länsteatern på Gotland söker

Rekvisitör/Attributör

Vid Länsteatern på Gotland strävar vi efter att stå för ett varierat utbud och kunna erbjuda publiken angelägen och engagerande scenkonst med lokal förankring.

Varaktighet: Tjänsten gäller från den 1 november 2021 t.o.m 30 april 2022 med möjlighet till förlängning (1 års-kontrakt).

Sista ansökningsdag 1 september 2021.

Du som söker är en kommunikativ, prestigelös person som väl fungerar i en liten fast arbetsstyrka. Du är ansvarsfull och har en god organisationsförmåga. Du respekterar dina arbetskamrater och medmänniskor oavsett kön, religion, etniskt ursprung eller annan diskrimineringsgrund.

För mer info om tjänsten, vår verksamhet, ansökan och kontakt se vår hemsida *ltpg.se*

Teater Alliansen

HÖSTENS PLANERADE KURSER

LJUDBOKSINLÄSNING · MANUSSKRIVANDE
GAGA · SÅNGGESTALTNING
VIEWPOINTS · DUBBNING M.M.

TeaterAlliansen önskar alla en trevlig sommar!
Kansliet håller stängt veckorna 27 – 29.

FÖLJ TEATERALLIANSEN PÅ FACEBOOK FÖR LÖPANDE UPPDATERINGAR

KULTUR akademin

NYA KURSER

ATT SÄLJA PÅ NÄTET!

SÅ BYGGER DU EN LÖNSAM NÄRVARO PÅ NÄTET!

Kursen innebär en orientering och fördjupning i hur du på bästa sätt kan nå en lyckad försäljning på nätet. Målet är att du efter genomgången kurs ska ha ett brett beslutsunderlag för ditt eget val av framtida strategi.

PLATSCHEFSUTBILDNING

Målet med kursen är att du som tidigare haft en assistentfunktion inom platsavdelningen och är intresserad av att ta ett steg vidare ska kunna göra det genom denna kurs.

I samarbete med Film i väst och Filmkontoret Göteborgs Stad

MUSIKBRANSCH VGR

Syftet är att stärka den professionella musikbranschen genom att ge fördjupad kunskap och verktyg för att kunna ta ett strategiskt grepp kring sin verksamhet och öka relevansen för hela branschen.

I samarbete med Förvaltningen för kulturutveckling i Västra Götalandsregionen och med tekniskt stöd av studio Music A Matic (Henryk Lipp)

INTRODUCTION TO THE GYROKINESIS® METHOD ON ZOOM

The Gyrokinesis method coordinates movement, breath and mental focus to address the entire body and creating functional strength through rhythmic, flowing movement sequences.

Kulturakademin är en resurs för kompetensutveckling inom Scenkonst, Audiovisuella medier, Musik och Bild & Form. Kulturakademin bidrar till utökad kunskap och kompetens genom riktade och innovativa insatser för att möta branschernas kompetensbehov.

SÖK VÅRA AKTIVITETER PÅ KULTURAKADEMIN.COM

k play

På K-play hittar du Masterclasses samt fördjupande Web och Podcasts.

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN

Förbundsnytt

Unionens a-kassa sänker medlemsavgiften

Förra året höjde Unionens a-kassa sin medlemsavgift som en följd av tillfälliga regellättnader och höjda ersättningsbelopp som regeringen hade beslutat om med anledning av pandemin.

Unionens a-kassa har under året stärkt sitt kapital och utvecklat organisationen för att möta nuvarande och kommande utmaningar. Dessa satsningar har gett resultat och därför sänker de sin medlemsavgift till 140 kr vilket är en sänkning med 30 kr.

Den nya avgiften börjar gälla 1 juli.

Avtalat sprider kunskap om pension och försäkring

Avtalat
PENSION OCH FÖRSÄKRING VIA JOBBET

På avtalat.se hittar du samlad information om kollektivavtalad tjänstepension och försäkring via jobbet inom privat sektor. Du kan bland annat anmäla dig till kostnadsfria webbinarier som passar dina behov. Genom att logga in på Avtalats digitala rådgivningstjänst kan du också få hjälp med dina val i ITP.

Avtalat ägs gemensamt av LO, PTK och Svenskt Näringsliv. Avtalats uppdrag är att sprida kunskap om kollektivavtalad tjänstepension och försäkring, och att samla all information på ett ställe.

trs trygghetsrådet

Gå trygghetsrådet TRS kurs om omställningsavtalet

TRS har en digital kurs om omställningsavtalet som är fri att användas för alla som vill veta mer om omställningsavtal i allmänhet och om TRS omställningsavtal i synnerhet.

Kursen beskriver vad ett trygghetsråd gör och vilken hjälp man kan få om man hamnar mellan jobb. Den är ett bra redskap för dig som snabbt vill förstå vad ett trygghetsråd kan göra vid omställningssituationer. Kursen beskriver också hur TRS erbjuder kompetensutveckling i förebyggande syfte.

Kursen riktar sig främst till dig som är facklig företrädare och vill veta mer om Trygghetsrådet TRS, men är öppen för alla. Kursen tar cirka en timme att gå.

Sök efter ”e-kurs omställningsavtal” på www.trs.se

Fackförbundet Scen & Film

Förbundsstyrelsen

***Verkställande utskott*: Simon Norrthon** (skådespelare) ordförande, **Christina Olofson** (filmregissör), vice ordförande, **Måns Clausen** (skådespelare), **Minna Krook** (koreograf), **Thomas Nording** (scentekniker) .

Övriga ledamöter: **Mary-Anne Buyondo** (skräddare), **Tove Dahlberg** (operasångare), **Robert Forsman** (säkerhetschef), **Andrzej Glosniak** (dansare), **Therese Hörnqvist** (producent), **Zofi Lagerman** (scenograf), **Martyna Lisowska** (musikalartist), **Aleksa Lundberg** (skådespelare),

Scen och Films kansli:

Besöksadress: Kaplansbacken 2A
Postadress: Box 127 10, 112 94 Stockholm.
Telefon: 08-441 13 00
Öppettider: Vardagar: 9.00–16.30

E-post: info@scenochfilm.se
Hemsida: www.scenochfilm.se
facebook.com/scenochfilm
twitter.com/scenochfilm_
instagram.com/scenochfilm

Förbundsnytt

På de här sidorna kan du läsa om vad som är på gång inom förbundet.
Har du tips för sidorna mejla ase.axberg@scenochfilm.se

Scen & Film

Från avdelningarna

Joachim Siegård

En älskad pappa, sambo och vän har lämnat oss. Mitt i livet rycktes Joachim Siegård bort. Det är svårt att ta in och svårt att acceptera.

Joachim uppskattade samarbetet med alla människor i uppsättningen. Han pratade alltid först om skådespelarna, dramaturgen, musikerna, scenograferna – hur kul, hur bra de haft det, hur skickliga medarbetarna var. Resultatet var viktigt, men sammanhanget stod överst i Joachims liv. Först relatera, sedan prestera.

Även om Joachim hittade flera ospelade dramer och författare, så var Tjechov hans favoritdramatiker. I Tjechovs dramer samtalar man. Det är viktigt vad vi säger, vad vi vill och tycker, men det är umgänget som pågår medan vi pratar som är det centrala. I *Tre systrar* är det artilleriöverste Versjinin som pratar mest, men Joachim lyssnade lika mycket på han som pratar minst i pjäsen – Soljonyj. Mannen som vill vara med men inte riktigt vet hur. Hans skämt är plumpa och han förblir lite utanför. Typisk Joachim att fatta intresse för den misslyckade och försöka förstå, aldrig döma.

Joachim var stolt över *Onkel Vanja* som han regisserade på Boulevardteatern. På Stockholms stadsteater gjorde han succé med *Svanen* och på Göteborgs stadsteater var han särskilt nöjd med *Killer Joe* och *Closer*. Det blev även ett äventyr i Zimbabwe, där han regisserade *Wole Soyinkas Play of Giants*. För att nämna några av hans uppsättningar, de andra får ursäkta. Joachim var en sann intellektuell med stor analytisk förmåga – hans bearbetningar och översättningar visar hans djupa kunskap och förståelse för kärnan i det berättade och gestaltade.

Att inte längre kunna kontakta Joachim för att samtala om något i livet, att inte längre få njuta av hans skarpa eleganta humor och hans stora generositet, är en förlust för alla i hans närhet. I *Tre systrar* tar Versjinin farväl av människorna han kommit att älska under bataljonens tid i den mindre provinsstaden:

”Livet är svårt. För många av oss verkar det vara tomt och hopplöst, men ändå måste man medge att det efter hand blir ljusare och lättare... Jag måste gå nu!

Förr var mänskligheten upptagen av att kriga och fyllde hela sin tillvaro med fälttåg och invasioner, nu är allt det där historia och det har lämnat ett stort tomrum efter sig som vi fortfarande inte vet vad vi ska fylla med.

Nu måste jag iallafall iväg.”

Max Lundqvist,
Sveriges Scenkonstregissörer

HUR SKA UPPHOVSRÄTTEN MODERNISERAS?

WEBBINARIUM 6 JULI 2021

Just nu moderniseras den svenska upphovsrätten genom EU:s upphovsrättsdirektiv (DSM-direktivet). Syftet är att anpassa upphovsrättsreglerna till EU:s digitala inre marknad. För kulturskapare är detta ett viktigt lagstiftningsarbete som pågått i många år och som snart kommer att bli svensk lag. Vad innebär de nya reglerna för yrkesverksamma kulturskapare inom olika konstområden?

Johan Axhamn, jur. dr, Lunds universitet
Åsa Eriksson (S), riksdagsledamot
Christer Nylander (L), riksdagsledamot
Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), riksdagsledamot
samt representanter för kulturskaparorganisationer

Moderator är *Ulrika Hyllert*, ordf, Journalistförbundet

TISDAG 6 JULI 2021, KL. 15.00 - 16.00

Länk finns på **www.almedalsveckan.info**

ÄR DITT KONTRAKT OK?

Har du fått ett nytt uppdrag och är osäker på om kontraktet är skrivet som det ska? Du som är medlem kan höra av dig till Scen & Films medlemsrådgivning, så hjälper våra jurister dig att granska kontraktet.

Mejla medlemsradgivning@scenochfilm.se eller ring 08-441 13 00.

Scen & Film

Prata med oss!

facebook.com/scenochfilm
twitter.com/scenochfilm
instagram.com/scenochfilm

Scen & Film

Kalendarium

14 jun **Förbundstyrelsemöte**
(Fackförbundet Scen & Film)

21 jun **Rättighetsbolaget håller informationsträff**
Rättighetsbolaget bjuder in till en digital informationsträff om de lokala förhandlingarna med Svensk scenkonst kring digitalt nyttjande.
(Fackförbundet Scen & Film)

22 jun **Sista ansökningsdag till TeaterAlliansen.**
Skicka in din ansökan till anställning till Teateralliansen. (TeaterAlliansen)

22 jun **Mikrokurs i Dramaturgi för scenen**
En kurs där du får lära dig mer om dramaturgi och olika dramaturgiska modeller. (Kulturakademin)

23 jun **Att sälja på nätet**
– Så bygger du en lönsam närvaro på nätet. Kursen för dig som arbetar inom scenkonst, musik, audiovisuella medier samt bild & form och vill fördjupa dig och få strategier i hur du på bästa sätt lyckas sälja på nätet. (Kulturakademin)

4 jul **Almedalsveckan 4-7 juli 2021**
Årets Almedalsvecka blir i år ett i huvudsak digitalt arrangemang över fyra dagar.

17 aug **Sök Fri scenkonst projektbidrag**
Ansökningsperioden för projektbidrag till scenkonst öppnar. Ansök senast 14 september. (Kulturrådet)

27 aug **Gyrokinesis method on Zoom**
En introduktionskurs för professionella dansare i Gyrokinesis-metoden. (Kulturakademin)

31 aug **Sök internationellt utbyte och resebidrag**
– dans och cirkus. Sista ansökningsdagen för att söka internationellt utbyte och resebidrag för dans och cirkus. (Konstnärsnämnden)

2 sep **Sök internationellt utbyte och resebidrag**
– teater. Sista ansökningsdagen för att söka Internationellt utbyte och resebidrag för teater. (Konstnärsnämnden)

2 sep **Sök internationellt utbyte och resebidrag**
– film. Sista ansökningsdagen för att söka internationellt utbyte och resebidrag för film. (Konstnärsnämnden)

3 sep **Riskbedömning och smittrisker**
– utbildning inom arbetsmiljö. En utbildning som lär dig analysera, bedöma och hantera risker ur ett MTO-perspektiv - mänskliga (M), tekniska (T) och organisatoriska (O) faktorer i arbetsmiljön. (Teater- och Musikområdets arbetsmiljöråd)

4 sep **Förbundsstyrelsemöte**
(Fackförbundet Scen & Film)

Sound of Music
Malmö opera

Bergets topp
Dramaten

Ambulans
Dramaten

Hurra, Hurra!!

Nu får vi spela igen!

GLAD SOMMAR!

Omsorgen
VästmanlandTeater

One One One
Norrdans

Misantroperna
Folkteatern Göteborg